

ONDERWIJSVISITATIE

mechanica

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding
mechanica aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

22 juni 2004

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding mechanica brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in het najaar 2002 en voorjaar 2003 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding mechanica in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens is de VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Roland Vermeesch
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	2
de visitatie mechanica	4
1 inleiding.....	4
2 de visitatiecommissie	4
2.1 samenstelling	4
2.2 taakomschrijving	5
2.3 werkwijze	5
bevindingen en aanbevelingen.....	7
1 de opleiding mechanica in Vlaanderen	7
1.1 bespreking van de thema's	7
1.2 conclusies	12
2. terugmeldingsrapport	14
2.1 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst.....	14
2.1.1 de hogeschool.....	14
2.1.2 het departement Technologie	17
2.1.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica	19
2.1.4 slotbeschouwing	20
2.1.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen.....	21
2.2 Karel de Grote-Hogeschool.....	28
2.2.1 de hogeschool.....	28
2.2.2 het departement Industriële Wetenschappen & Technologie.....	29
2.2.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica	31
2.2.4 slotbeschouwing	33
2.2.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen.....	33
2.3 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.....	39
2.3.1 de hogeschool.....	39
2.3.2 het departement VHTI.....	43
2.3.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica	45
2.3.4 slotbeschouwing	46
2.3.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen.....	47
2.4 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	53
2.4.1 de hogeschool.....	53
2.4.2 het departement Gent	56
2.4.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica	58
2.4.4 slotbeschouwing	59
2.4.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen.....	59
bijlagen	66
curriculum vitae van de visitatieleden	66
thema's van het zelfevaluatierapport	67
bezoekschema.....	73

de visitatie mechanica

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding mechanica, die zij in het najaar van 2002 en het voorjaar van 2003 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt door de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, Karel de Grote-Hogeschool, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van de VLHORA in zijn vergadering van 08 februari 2003.

De commissie is als volgt samengesteld:

voorzitter

- Jos Debontridder, gewezen directeur technisch middelbare school VTI

secretaris

- Erik Van den Bulck, hoogleraar departement werktuigkunde K.U.Leuven

leden

- Johan Batsleer, consultant Amelior
- Jean Demarbaix, service manager Suzuki Belgium n.v.
- Michel Espeel, gedelegeerd bestuurder Constructies Expeel

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatierapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 23 augustus 2002. Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht.

In de installatievergadering heeft de commissie de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatierapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden besproken op de voorbereidende vergadering van 16 oktober 2002.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding mechanica. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatierapport en werden door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd in de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon worden gebruikt zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de opleiding in Vlaanderen.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en op punt gesteld in april 2004.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden ze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing terzake.

bevindingen en aanbevelingen

1 de opleiding mechanica in Vlaanderen

1.1 bespreking van de thema's

beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de hogescholen een concrete beschrijving van hun visie en hun missie inzake onderwijs, vorming, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, ... hebben weergegeven in toegankelijke documenten.

De hogescholen hebben een concrete beschrijving van interne kwaliteitszorg uitgewerkt die ze hebben omgezet in beleidsinitiatieven en actieplannen. In alle scholen zijn hiertoe de nodige raden opgezet en zijn de nodige verantwoordelijkheden gedefinieerd en toegekend aan de juiste personen. Ook zijn in alle scholen de procedures voor de werking van het kwaliteitszorgsysteem uitgetekend.

1.1.1 concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding

De hogescholen hebben de nodige middelen ter beschikking gesteld om de moderne kwaliteitszorg in de hogeschool ingang te doen vinden. Tijdens haar visitaties heeft de commissie hiertoe talrijke initiatieven vanuit een concrete invulling van kwaliteitszorg kunnen vaststellen. Voorbeelden hiervan zijn: strikte bezorgdheid over de graad van actualiteit van het opleidingsprogramma; invoering van onderwijsvernieuwingen waaronder het gebruik van ICT-instrumenten; inspanningen inzake de continue vernieuwing van de labuitrusting; systematische contacten met het werkveld; ontwikkeling van instrumenten voor studieduurmetingen en zelfevaluatie; zorg over de instroom van nieuwe studenten, bevraging van de studententevredenheid.

Verder meent de commissie te mogen stellen dat bij de beleidsverantwoordelijken van de hogescholen, gaande van de algemene directeur tot de departementshoofden, een moderne visie aanwezig is over de noodzaak en de betekenis van interne kwaliteitszorg in hun respectieve hogescholen en departementen.

Desondanks heeft de commissie moeten vaststellen dat in veel gevallen de realisatie van de feitelijke kwaliteitszorg in de leslokalen en in de laboratoria wordt bewerkstelligd door de docenten, waarbij bijna altijd wordt gesteund op de inspiratie en initiatieven van enkele voorbeeldige collega's. Vaak wordt in deze benadering nog een beroep gedaan op een klassieke invulling van kwaliteitszorg die wordt ingegeven door een natuurlijke bezorgdheid voor de interactie met de studenten. Behoudens enkele uitzonderingen hebben docent- en vakevaluaties tot op heden niet echt concreet ingang gevonden.

De commissie wenst dan ook twee aanbevelingen te formuleren met betrekking tot dit aandachtsthema. In eerste instantie moeten de hogescholen verder werk maken van de voorlichting en opleiding van de docenten inzake moderne kwaliteitszorg. Vooral het vertrouwd maken met de instrumenten ter zake en het aanbrengen

van een bewustzijn over de noodzaak hieraan blijft een uitdaging voor de beleidsinstanties van de hogescholen.

In tweede instantie moeten de hogescholen ook de nodige aandacht blijven besteden aan het sluiten van de hele kwaliteitscirkel. Hoewel enkele voorbeelden hiervan werden vastgesteld, zoals eerste pogingen tot studieduurmetingen, is het vooral de bovenvermelde breuk tussen beleid en docenten, tussen theorie en praktijk, die de terugkoppeling naar globale verbeteracties en bijsturing niet altijd positief beïnvloedt.

1.1.2 personeel

In de vier departementen was er een modern human resources management systeem aanwezig. Er waren talrijke voorbeelden die hier blijk van geven: functioneringsgesprekken, evaluatiegesprekken, opvolgingsgesprekken en verbetertrajecten zijn niet vreemd aan het personeelsbeleid van de bezochte departementen. In dit opzicht moet eveneens melding worden gemaakt van de doorgaans voorbeeldig uitgewerkte administratie en de ordentelijkheid van de personeelsdossiers.

Ook de betrokkenheid van het docentenkorps bij de aanwending van de financiële middelen, gaande van investeringen in apparatuur tot het opstellen van budgetten voor navorming, schept doorgaans een goede band van samenwerking en team spirit. De commissie is van mening dat in het algemeen de departementen voldoende aandacht besteden aan de navorming van de docenten, zowel binnen als buiten hun beroepsdeskundigheid. Verder kan de commissie getuigen van de technische deskundigheid van de docenten en het administratief en technisch personeel.

Toch wenst de commissie enkele adviezen over een mogelijke verbetering van de personeelswerking te formuleren. Vooreerst is er de opname van de vak- en docentenevaluaties in de evaluatiegesprekken die niet in alle hogescholen even ver is doorgetrokken. Dit hangt samen met het in thema 2.1 vermelde knelpunt. De commissie heeft wel een evolutie in de positieve zin kunnen vaststellen.

Hoewel de commissie begrip kan opbrengen voor de problemen die rijzen inzake een flexibel personeelsbeleid door de beperktheid van de financiële middelen, waarbij noodzakelijkerwijs een beroep moet worden gedaan op de inventiviteit van de betrokkenen, is de navorming inzake niet-technische vaardigheden globaal gezien voor versterking vatbaar. De commissie hoopt dat de hogescholen in de toekomst attent zullen zijn voor de nieuwe mogelijkheden die zich aanbieden via de associaties met andere hogescholen en met een universiteit.

1.1.3 materiële en financiële randvoorwaarden

De commissie heeft de goede staat van de onderwijsruimten in de verschillende hogescholen kunnen vaststellen. In alle hogescholen zijn de mediatheken zeer goed tot uitstekend uitgerust met moderne literatuur en toegang tot het internet. De ondersteuning vanwege het mediatheekpersoneel naar het verbeteren van de toegankelijkheid tot de aangeboden informatie, is hier vermeldenswaardig. Eveneens geldt dit voor de technische laboratoria met een veelheid aan moderne machines, ... In veel gevallen heeft de commissie

opgemerkt dat de intense samenwerking met de industrie zeer goed bijdraagt tot de uitbouw van de didactische infrastructuur.

Inzake de ICT-middelen zijn alle hogescholen uitgerust met voldoende pc's voor het aanleren van de nodige software zoals CAD. Wat betreft computerklassen voor didactiek, met mogelijkheid tot moderne elektronische presentaties, en wat betreft computerlokalen met vrije studententoegang is de situatie ook zeer bevredigend, hoewel de commissie één hogeschool aanbeveelt om haar infrastructuur hieromtrent wat te verruimen.

De commissie wil met betrekking tot dit thema enkele algemene aanbevelingen formuleren die de respectieve hogescholen in meer of mindere mate ter harte moeten nemen. Zo heeft de commissie vastgesteld dat de houding van sommige opleidingsteams naar het thema orde, netheid en veiligheid voor verbetering vatbaar is. Het hoeft geen betoog dat veiligheid door orde en netheid op de werkvloer in een moderne werkplaats van zeer groot belang is. De commissie is van oordeel dat dit belang ook tijdens de practica in de laboratoria tot uiting moet komen. Dit is momenteel niet altijd het geval. Ook de interactie tussen de centrale preventieadviseur en de docenten op de werkvloer lijkt niet altijd te stroken met wat van een moderne werkplaats mag worden verwacht.

Met betrekking tot de keuzes die moeten worden gemaakt over de regelmatige vernieuwing van de technische uitrusting wenst de commissie expliciet het belang van een open dialoog tussen de docententeams en de directies te benadrukken.

1.1.4 onderwijsdoelstellingen

Bij alle bezochte hogescholen heeft de commissie kunnen vaststellen dat zowel het beroepsprofiel als het opleidingsprofiel voor de opleidingen zijn uitgeschreven en dat deze profielen terug te vinden zijn in de onderwijsvisies van de opleidingen. De hogescholen gebruiken allen een amalgaam van strategieën om de onderwijsdoelstellingen continu af te stemmen op enerzijds het hoger onderwijs en anderzijds op het werkveld. Zo zijn er de contacten met de afgestudeerden en de contactpersonen uit de industrie voor de stages en eindwerken. Verder is er de schijnbaar natuurlijke fierheid van de opleidings-verantwoordelijken om de kansen van de afgestudeerden met betrekking tot de afzet of de doorstroming te maximaliseren. De continue aanpassing/verbetering van de studiecricula is hier getuige van.

Hoewel deze processen vrij goed lopen, wenst de commissie met betrekking tot dit thema aan enkele van de gevisiteerde hogescholen/departementen te vragen om te onderzoeken of een meer systematisch contact met de afgestudeerden, in het kader van bijvoorbeeld een alumniwerking, niet kan worden gebruikt om de afstemming op het werkveld nog te verfijnen.

1.1.5 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Aan de hand van inzage in de cursussen, de bevraging van de afgestudeerden en de algemene kennisname van de werking van de bezochte departementen, kan de commissie getuigen dat de opleidingsprogramma's globaal gezien in positieve zin voldoen aan de verschillende aandachtspunten van dit thema. Diverse instrumenten zijn algemeen voorhanden om op een gestructureerde wijze te waken over het

actualiteitsgehalte en het niveau van de opleiding. De kennis van de karakteristieken van de studenteninstroom, gestaafd met statistieken en grondige kennis van het secundair onderwijs, is uitzonderlijk te noemen. Er zijn diverse acties van recente datum waargenomen om flexibele leerwegen aan te bieden in de opleidingsprogramma's.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat er een spanningsverschil bestaat op het gebied van de conceptie van een 'goede' opleiding tussen de opleidingsverantwoordelijken enerzijds, en de jong afgestudeerden anderzijds. Meer bepaald over het aandeel van zachtere vakken, zoals taalvakken en communicatieleer, bestaat er discussie. De commissie vertrouwt erop dat, omdat de hogescholen al veel aandacht voor dit thema hebben, ze optimaal gebruik zullen maken van de nieuwe mogelijkheden die zullen ontstaan door de verwachte groei van de associatieband.

1.1.6 *het afstudeerwerk en werkveldervaring*

De aandachtspunten met betrekking tot dit thema worden in de bezochte opleidingen over het algemeen op een zeer goede manier ingevuld. De commissie kan hierbij getuigen over de zorgzaamheid van de opleidingsverantwoordelijken omtrent de opstart, de begeleiding en de beoordeling van het eindwerk en de stage. Moderne kwaliteitsinstrumenten zoals stagecontracten vinden hier een ingang.

Hoewel de commissie begrip heeft voor de overhead die het correct opvolgen van de stage en/of het eindwerk met zich meebrengt, is er volgens haar bij de diverse hogescholen nog enige ruimte om de opvolging van het afstudeerwerk, waaronder ook de evaluatie van het bedrijf waarmee wordt samengewerkt, nog iets meer te structureren en te formaliseren.

1.1.7 *internationale dimensie*

De invulling van dit thema ligt bij de diverse opleidingen ver uit elkaar. Twee hogescholen hebben een internationaliseringsbeleid dat op kruissnelheid draait, wat effectief zichtbaar is in de statistieken inzake internationale studentenuitwisseling. Onder andere de mogelijkheden voor een internationale stage worden in deze hogescholen optimaal benut en de participatiegraad ligt over het algemeen hoog.

Bij twee hogescholen moet de commissie echter een aanbeveling formuleren met een zekere graad van hoogdringendheid om concreet te starten met internationale uitwisseling op studentenniveau. De commissie heeft wel vastgesteld dat in deze scholen de nodige instrumenten zijn geïnstalleerd om op korte termijn van start te gaan.

1.1.8 *leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen*

Moderne onderwijsvormen en leermiddelen, zoals het gebruik van internet en het gebruik van computersoftware bij de practica, vinden een ingang in de leersituatie van de bezochte departementen. De meeste hogescholen/departementen scheppen een kader waarin de docenten mogelijkheden krijgen om

nieuwe onderwijsvormen uit te proberen. Tijdens haar bezoek stelde de commissie verschillende initiatieven hieromtrent vast.

De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat de introductie van leervormen die steunen op zelfstudie momenteel wat achterwege blijft. Ook heeft ze hierover enige terughoudendheid bij het docentenkorps in het algemeen kunnen vaststellen. De overtuiging leeft blijkbaar dat leren door direct contact een hoger rendement haalt. De commissie wenst de hogeschool dan ook aan te bevelen te onderzoeken hoe zelfstudie meer ingang kan vinden, hierbij rekening houdend met de eigenheid van de betrokken studenten. De commissie is er zich wel van bewust dat dit in de toekomst één van de grote uitdagingen voor de opleidingsverantwoordelijken zal zijn.

1.1.9 toetsing en evaluatie

Dergelijk klassiek thema wordt door alle bezochte opleidingen met een meer dan behoorlijke zorg benaderd. Evenwichtige evaluatievormen, transparantie van de evaluatie en organisatie van de examens worden, tot grote tevredenheid van de studenten, verzekerd door overleg in de verschillende onderwijsraden die actief zijn in de onderscheiden opleidingen.

De commissie vindt het wenselijk dat de hogescholen en de departementen zich zouden bezinnen over de invoering van gemeenschappelijke deliberatiecriteria voor de verschillende opleidingen binnen de hogeschool en het departement, vanuit een optiek van verbetering van de coherentie tussen de verschillende examenjury's en vergroting van de transparantie van de beoordeling naar de studenten toe.

1.110 studie en studentenbegeleiding

De manier waarop in de vier opleidingen het thema van studie- en studentenbegeleiding wordt benaderd, is voor de commissie een bewijs van de grote verantwoordelijkheidszin van de opleidingsverantwoordelijken met betrekking tot dit thema. In elk van de bezochte hogescholen heeft de commissie tal van initiatieven kunnen vaststellen die getuigen over de kwaliteitszorg die de instellingen hebben uitgewerkt. Hoewel hierbij de eerstejaarszorg de meeste aandacht krijgt, worden ook de latere jaren zeker niet vergeten. Een goede studie- en studentenbegeleiding maken deel uit van de trots van de hogescholen en de departementen.

Een mogelijke aanbeveling zou de commissie kunnen formuleren met betrekking tot de actieve participatie van de studenten in de planningsvergaderingen die de docenten regelmatig organiseren. Hoewel de commissie begrip heeft voor de eigenheid van de studenten, is ze van oordeel dat de departementen en de opleidingen enige vindingrijkheid hieromtrent aan de dag kunnen leggen.

1.1.11 studeerbaarheid en studierendement

Dit thema sluit aan bij de vorige rubriek over de zorg voor de studenten en wordt als dusdanig door alle hogescholen al behoorlijk ingevuld. Meer specifiek gericht naar studeerbaarheid heeft de commissie

vastgesteld dat er een nieuwe wind waait doorheen de bezochte hogescholen en de opleidingen om dit thema op een meer objectieve en kwantitatieve wijze te benaderen. Ontegensprekelijk is hier al een eerste positieve invloed van de associatie met een universiteit merkbaar om gebruik te maken van de complexe instrumenten die hiervoor nodig zijn. Zowel het bestuur als de docenten staan positief tegenover deze tendens en in sommige scholen zijn reeds verschillende studieduurmetingen gebeurd. De commissie wenst de hogescholen te steunen om, rekening houdend met de zware overhead, hierin door te zetten.

1.1.12 afgestudeerden

Uit de gesprekken met de afgestudeerden en de vertegenwoordigers uit het werkveld bleek een grote waardering voor de bezochte opleidingen. De tevredenheid van de afgestudeerden is deels te verklaren door het feit dat de gegradueerden nagenoeg zonder uitzondering snel werk vinden in de industrie. Dit vormt voor de commissie toch ook een bewijs dat de hogescholen gepast inspelen op de wensen naar kennis en vorming vanuit de industrie. De contacten tussen de alumni en de hogeschool zijn in geen enkel departement formeel georganiseerd. Wel zijn er intense en veelvuldige contacten in het kader van eindwerken en stages. Mogelijk zouden de hogescholen/departementen er zich over kunnen bezinnen of een gestructureerde alumniwerking kan bijdragen tot het verbeteren van het opleidingsprogramma in het algemeen. Ook de uitstraling van de opleiding zou hiervan kunnen profiteren.

1.1.13 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie heeft kunnen vaststellen dat alle opleidingen in de mate van het mogelijke inspelen op de opportuniteit die zich aanbiedt inzake maatschappelijke dienstverlening en onderzoek. Sommige scholen maken hierbij gebruik van de extra mogelijkheden die worden geschapen door de aanwezigheid van een twee-cycli-opleiding *Mechanica*. Andere scholen steunen op de persoonlijke initiatieven van enkele onderzoeksgerichte docenten. De commissie wenst haar respect te uiten voor de manier waarop de hogescholen dit thema invullen, rekening houdend met de knelpunten inzake het verrekenen van de belasting voor de verschillende docenten. Mogelijk kan hieromtrent een aanbeveling worden gericht naar de hogere instanties om richtlijnen te formuleren of adviezen te geven inzake het proactief bevorderen van de instap in dienstverlening en onderzoek.

De verschillende programma's van het IWT, en meer nog de evolutie in het aanbod van de soorten onderzoeksprogramma's, bewijzen dat ook de overheid wenst dat de hogescholen deelnemen aan onderzoeksactiviteiten. Dit aspect zal zeker in de toekomst een nog groter discussiepunt tussen de verschillende partners in de associaties worden, en de commissie beveelt de opleidingen aan zich te beraden over hun houding ter zake.

1.2 conclusies

De commissie heeft vastgesteld dat er een duidelijke trend aanwezig is bij de besturen van de hogescholen, zowel bij de algemeen directeur als de departementshoofden, om de kwaliteitszorg van hun onderwijs op een

wetenschappelijke wijze te structureren en te concretiseren. Studie van de zelfevaluatierapporten en gesprekken met de beleidsverantwoordelijken hebben de commissie ervan overtuigd dat de kwaliteitszorgsystemen in alle bezochte hogescholen ondersteund worden door moderne visies en een professionele benadering.

Ook heeft de commissie een natuurlijke bezorgdheid betreffende kwaliteitszorg bij de verschillende docententeams kunnen vaststellen, gaande van de opvang van de eerstejaars tot de omkadering van de eindwerken en de stages. Deze bezorgdheid komt eigenlijk veeleer vanuit een proactieve, open houding van enkele individuele docenten, die met hun persoonlijkheid en ervaring zorgen voor een dynamiek die stimulerend werkt voor de rest en zorgt voor een algemene tevredenheid bij de studenten.

Volgens de commissie is er nood aan een verdere verdieping van de wisselwerkingen tussen enerzijds de directies en de beleidsverantwoordelijken van de hogescholen en anderzijds de directe opleidingsverantwoordelijken binnen de opleiding. De commissie erkent dat een trend in deze richting aanwezig is, maar beveelt aan dat de inspanning van de beleidsverantwoordelijken voor de verdere bewustmaking van moderne kwaliteitszorg bij de docenten moet worden volgehouden of liefst nog worden opgetrokken.

De commissie meent ook te mogen besluiten dat de verstandhouding tussen de beleidsverantwoordelijken en de docententeams wat betreft de technische verzorging van het onderwijs als zeer goed tot uitstekend mag worden beoordeeld.

2. terugmeldingsrapport

2.1 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst

inleiding

Dit terugmeldingsrapport handelt de één-cyclus-opleiding Mechanica, studiegebied industriële wetenschappen en technologie, van de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst. De hogeschool biedt de opties mechanica en automechanica aan. De gevisiteerde opleiding is gevestigd op de campus Mercier, d'Anethanstraat 33, 1030 Brussel en maakt deel uit van het departement Technologie.

situering

2.1.1 de hogeschool

2.1.1.1 onderwijsaanbod

De Hogeschool voor Wetenschap & Kunst omvat 8 departementen: architectuur; bedrijfskunde; beeldende kunst; handelswetenschappen; industriële wetenschappen; muziek, dramatische kunst en onderwijs; technologie en toegepaste taalkunde. De opleidingen worden aangeboden in de vestigingsplaatsen Brussel, Gent, Leuven en Sint-Katelijne-Waver.

2.1.1.2 centrale beleidsstructuur

Het centrale beleid wordt waargenomen door de algemene vergadering, de raad van bestuur, de algemeen directeur mevrouw Maria De Smet en het directiecomité. Op het niveau van de hogeschool als geheel wordt het dagelijks bestuur uitgeoefend door het directiecomité. Dit comité bestaat uit de acht departementshoofden en de algemeen directeur die het voorzitterschap waarneemt. Het directiecomité tekent het dagelijks beleid uit voor de hogeschool als geheel en bereidt de beslissingen van de raad van bestuur voor.

2.1.1.3 de beleidsraden

De raad van bestuur van de VZW Vlaamse Katholieke Hogeschool voor Wetenschap & Kunst heeft een groot deel van zijn bevoegdheden gedelegeerd aan vijf beleidsraden. De beleidsraad VLEKHO is verantwoordelijk voor het beleid van de departementen Handelswetenschappen en Toegepaste Taalkunde. Deze departementen zijn gevestigd in de campus VLEKHO te Brussel. De beleidsraad HONIM-NARAFI is verantwoordelijk voor het beleid van het departement Bedrijfskunde. Dit departement is gevestigd op de

campus HONIM te Brussel. De beleidsraad Sint-Lucas-HONIM is verantwoordelijk voor het beleid van de departementen Beeldende Kunst en Architectuur. Het departement Beeldende Kunst is gevestigd op de campus Sint-Lucas te Gent en de campus HONIM te Brussel. Het departement Architectuur is gevestigd op de campus Sint-Lucas te GENT, de campus Sint-Lucas te Brussel en de campus HONIM te Brussel. De beleidsraad Lemmens is verantwoordelijk voor het beleid van het departement Muziek, Dramatische Kunst & Onderwijs. Dit departement is gevestigd te Leuven.

De beleidsraad De Nayer-Mercier-NARAFI is verantwoordelijk voor het beleid in de departementen Industriële Wetenschappen en Technologie. Het departement Industriële Wetenschappen omvat de opleiding met twee cycli en is gevestigd op de campus De Nayer te Sint-Katelijne-Waver. Het departement Technologie omvat de één-cyclus-opleidingen en is gevestigd op de campus De Nayer te Sint-Katelijne-Waver, de campus Kardinaal Mercier te Brussel en de campus NARAFI te Brussel.

2.1.1.4 centrale inspraakstructuur

De inspraakorganen die bij decreet verplicht zijn, namelijk de academische raad, de studentenraad en het hogeschoolonderhandelingscomité, zijn opgericht en lijken behoorlijk te functioneren.

2.1.1.5 de kwaliteitszorg in het centraal beleid

Het zelfevaluatie-rapport verwijst naar de beleidsvisie op permanente kwaliteitszorg die door de hogeschool in oktober 1997 is geformuleerd. Deze beleidsvisie omvat vier aandachtspunten namelijk: de doelstellingen van kwaliteitszorg, de definitie van onderwijskwaliteitszorg, de algemene principes van permanente algemene onderwijskwaliteitszorg en de organisatorische context. De hogeschool heeft een centrale kwaliteitszorg-coördinator, de heer Ludwig Devrieze, aangesteld.

▪ *doelstellingen van kwaliteitszorg*

De doelstellingen vanuit het centraal beleid worden in de beleidsvisie vastgelegd en steunen op de opdrachtverklaring van de hogeschool enerzijds en een aantal decretale bepalingen anderzijds. Kwaliteitszorg heeft als essentiële doelstelling het op optimale wijze realiseren van de opdracht die de hogeschool zichzelf heeft gesteld in haar opdrachtverklaring. De opdrachtverklaring bevat volgende krachtlijnen:

- het als katholieke hogeschool nastreven van de hoogste kwaliteit zowel op ethisch als op professioneel vlak;
- het streven naar uitmuntendheid, ook in internationaal perspectief, op het vlak van onderwijs, onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en ontwikkeling van de kunsten;
- het optimaal voorbereiden van alumni op hun maatschappelijke taak door systematisch overleg met de professionele wereld en een anticiperende ontwikkeling van het onderwijsaanbod;
- het onderhouden van een open dialoog en waar nuttig aangaan van samenwerkingsverbanden met onderwijsinstellingen, ondernemingen en andere organisaties in binnen- en buitenland;

- het stimuleren van persoonlijke ontplooiing van studenten en medewerkers vanuit een personalistische mensvisie.

Het kwaliteitszorgbeleid heeft ook tot doel op gepaste wijze te voldoen aan de decretale bepalingen inzake interne en externe kwaliteitsbewaking zoals geformuleerd in de artikelen 58, 59 en 60 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

- *de definitie van onderwijskwaliteitszorg in de beleidsvisie*

In de beleidsvisie wordt kwaliteit gedefinieerd als de mate waarin aan de behoeften van de belanghebbende partners wordt voldaan. De belanghebbende partners zijn: de maatschappij in het algemeen, de beroepswereld, de studenten, de hogeschoolcollega's, potentiële studenten en andere belangstellenden en ook andere belanghebbende partners. De klemtoon bij onderwijskwaliteitszorg ligt expliciet op het stroomlijnen of verbeteren van de onderwijsactiviteiten. Onder onderwijs dienen alle aspecten van de opleiding te worden verstaan. Om effectief te kunnen verbeteren is ook evalueren noodzakelijk, maar evalueren of beoordelen is nooit een doel op zich.

- *de gehanteerde algemene principes van permanente onderwijskwaliteitszorg*

De beleidsvisie vermeldt de algemene principes die het realiseren van een beleid in verband met een permanente onderwijskwaliteitszorg zullen sturen. De gehanteerde principes zijn:

- de verantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteitszorg ligt bij de departementen;
- interne onderwijskwaliteitsevaluatie gebeurt niet op uniforme wijze, maar op maat;
- interne onderwijskwaliteitszorg is gebaseerd op een vooraf geëxpliciteerde onderwijsvisie;
- interne onderwijskwaliteitszorg gebeurt per opleiding;
- interne onderwijskwaliteitszorg en externe onderwijskwaliteitsbewaking worden op elkaar afgestemd;
- interne kwaliteitszorg focust op het opleidingsprogramma als geheel en op de opleidingsonderdelen;
- interne onderwijs-evaluatie gebeurt op regelmatige basis;
- bij de interne kwaliteitszorg ligt de klemtoon op continue onderwijskwaliteitsbevordering;
- onderwijskwaliteitszorg verloopt systematisch en gestructureerd.

- *de organisatiecontext*

Kwaliteitszorg is gericht op het stroomlijnen van alle activiteiten in een organisatie, maar is tegelijkertijd zelf ook ingebed in een organisatiecontext. Het kwaliteitszorgbeleid moet niet alleen met deze context rekening te houden maar moet tevens gunstige randvoorwaarden scheppen, met andere woorden, de organisatiecontext veranderen zodat de onderwijskwaliteitszorg kan gedijen. Het invoeren van permanente onderwijskwaliteitszorg gebeurt immers niet zomaar, het vraagt actieve sturing door het hogeschoolbestuur, zowel centraal door de raad van bestuur als decentraal door de beleidsraden. De voornaamste contextuele

randvoorwaarden waaraan het hogeschoolbestuur aandacht zal besteden om de permanente onderwijskwaliteitszorg te laten gedijen, zijn de volgende:

- de dagelijkse leiding geeft in woord en daad uiting aan de eigen betrokkenheid bij de permanente onderwijskwaliteitszorg;
- de beleidsverklaring door de hogeschool met betrekking tot onderwijskwaliteitszorg wordt per departement geoperationaliseerd in een kwaliteitsplan met daarin zowel concrete, temporeel gefaseerde doelstellingen, als de eveneens concrete en temporeel gefaseerde in te zetten middelen qua personeel, budget, enzovoort;
- het kwaliteitszorgbeleid en de kwaliteitsplannen worden zowel via informatiecampagnes als via een continue open communicatie aan alle personeelsleden bekendgemaakt;
- het kwaliteitszorgbeleid en personeelsbeleid worden op elkaar afgestemd: de geleverde inspanningen en gerealiseerde verbeteringen worden gehanteerd als elementen in de beoordeling en beloning van personeelsleden;
- ten behoeve van de onderwijskwaliteitszorg wordt ruimte gecreëerd voor permanente vorming en vervolmaking van de personeelsleden.

De meest essentiële randvoorwaarde voor het gedijen van permanente kwaliteitszorg en tegelijkertijd een belangrijke doelstelling van dezelfde kwaliteitszorg, is de betrokkenheid van iedereen in de hogeschool bij het proces van continue verbetering. Deze dubbelrol van het engagement van iedereen is geen onmogelijke opgave, maar een uitdaging die kan leiden tot een positieve spiraal van steeds grotere betrokkenheid en steeds hogere kwaliteit.

2.1.2 het departement Technologie

2.1.2.1 het onderwijsaanbod en de vestiging

De doorgelichte opleiding maakt deel uit van het departement Technologie. Het departement Technologie omvat de één-cyclus-opleidingen binnen het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie van de hogeschool. Vermits in dit departement in feite drie vroegere hogescholen zijn samengebracht, zijn de opleidingen nog steeds verspreid over drie campussen:

Campus De Nayer Instituut: (Sint-Katelijne-Waver)	elektriciteit elektromechanica:	optie elektronica optie meet- en regeltechniek optie klimatisatie optie onderhoudstechnieken
Campus Kardinaal Mercier Instituut: (Schaarbeek)	mechanica:	optie automechanica optie mechanica
Campus NARAFI: (Vorst)	audiovisuele techniek:	optie cinematografie optie fotografie

Op de campus Kardinaal Mercier is er een studentensecretariaat, een campussecretariaat, een mediatheek en de nodige facilitaire diensten. Er werd op de campus Kardinaal Mercier een **SOVO-raad** opgericht. Deze

raad telt 6 leden (3 studenten en 3 personeelsleden). De voorzitter is een personeelslid van het Kardinaal Mercier Instituut, de ondervoorzitter een student. Zij vertegenwoordigen de campus in het centraal bestuur. De SOVO-raad Kardinaal Mercier stippelt de grote lijnen van het beleid uit, stelt de campusbegroting op, keurt jaarlijks de balans en de resultaatrekening van de campuswerking goed en neemt de dagelijkse leiding van de campuswerking waar.

In de nabije toekomst zal de opleiding Mechanica overgebracht worden naar de campus De Nayer te Sint-Katelijne-Waver.

2.1.2.2 beleidsstructuur van het departement Technologie

De beleidsraad De Nayer–Mercier–NARAFI tekent het beleid uit van het departement Technologie en het departement Industriële Wetenschappen. De benaming van deze beleidsraad refereert aan de vroegere instituten die door de fusie onder deze beleidsraad werden gebracht. Het departement Technologie heeft een verregaande autonomie op pedagogisch vlak, op het vlak van personeelsbeleid en op financieel vlak. Het departement Technologie wordt geleid door het departementshoofd, de heer L. Van Goidsenhoven. Het departementshoofd wordt benoemd door de raad van bestuur, op voordracht van de beleidsraad. Het departementshoofd van het departement Technologie heeft van de beleidsraad De Nayer-Mercier-NARAFI een bijkomend mandaat van campusdirecteur gekregen op de campussen Kardinaal Mercier en NARAFI. Dit mandaat omvat de verantwoordelijkheid voor het financiële en materiële beleid op de campus.

Het departementshoofd is bevoegd voor de dagelijkse leiding van het departement. Hij wordt hierin rechtstreeks bijgestaan door een adjunct-departementshoofd, de heer Behaegsels, die hoofdzakelijk op de campus De Nayer werkzaam is. Het adjunct-departementshoofd rapporteert rechtstreeks aan het departementshoofd. Het departement beschikt verder over een kwaliteitscoördinator, de heer Behaegsels - die tevens adjunct-departementshoofd is (campus De Nayer) -, een coördinator internationalisering, de heer John De Vos (campus NARAFI) en een coördinator voor eindwerken en stages op iedere campus. Het departementsbestuur heeft als bewuste beleids optie gekozen voor verregaande delegatie van bevoegdheden en gestructureerd overleg op diverse niveaus.

Voor iedere opleiding is er een opleidingscoördinator, die rechtstreeks rapporteert aan het departementsbestuur. Deze opleidingscoördinator verzorgt de coördinatie van het onderwijsproces binnen zijn opleiding. Namens de personeelsleden van zijn opleiding maakt hij deel uit van de departementale raad. Hij wordt in zijn dagelijkse werking begeleid door het adjunct-departementshoofd. Voor de opleidingscoördinator is de taakomschrijving uitgeschreven. Departementshoofd, adjunct-departementshoofd en opleidingscoördinatoren vormen samen de departementale staf.

De departementale commissie onderwijskwaliteitszorg (**DCO**) is samengesteld uit het departementshoofd, het adjunct-departementshoofd, de opleidingscoördinatoren en, in bepaalde vergaderingen, studenten, onder voorzitterschap van de kwaliteitscoördinator. Zij plegen overleg over het departementaal kwaliteitsgebeuren inzake onderwijs. De departementale raad (**DR**) is samengesteld uit het departementshoofd, het adjunct-departementshoofd, democratisch verkozen vertegenwoordigers van het OP, de opleidingscoördinatoren, studenten en vertegenwoordigers van de industrie, onder voorzitterschap van het departementshoofd. Zij plegen overleg over de decretaal bepaalde bevoegdheden (dit gebeurt driemaal per jaar, de werking wordt geregeld door een eigen huishoudelijk reglement) .

2.1.2.3 de inspraakstructuur

Op departementaal niveau functioneert een departementaal onderhandelingscomité en op campusniveau is er de studentenraad die bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende opleidingen op de campus.

2.1.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica

2.1.3.1 beleidsstructuur

In principe is er een opleidingscoördinator, die rechtstreeks rapporteert aan het departementsbestuur. Deze opleidingscoördinator verzorgt de coördinatie van het onderwijsproces binnen zijn opleiding. Namens de personeelsleden van zijn opleiding maakt hij deel uit van de departementale raad. Hij wordt in zijn dagelijkse werking begeleid door het adjunct-departementshoofd. Voor de gevisiteerde opleiding werd de functie van opleidingscoördinator op het moment van de visitatie waargenomen door het departementshoofd. Als overlegorganen zijn de opleidingsvergadering en de opleidingscommissie geïnstalleerd. De opleidingsvergadering is samengesteld uit het departementshoofd en/of adjunct-departementshoofd, en lectoren van de betrokken opleiding. Zij plegen overleg over het volledige onderwijsgebeuren binnen de opleiding. De opleidingscommissie is verder samengesteld uit een beperkt team van lectoren die betrokken zijn bij een cluster van onderwijsactiviteiten. Zij plegen voorbereidend overleg dat vervolgens ter bespreking en goedkeuring wordt voorgelegd aan de Permanente Onderwijscommissie of de opleidingsvergadering (in functie van de behoefte).

2.1.3.2 de kwaliteitszorg in de opleiding

In de departementale raad werd de missie van het departement Technologie besproken en goedgekeurd door de vertegenwoordigers van het personeel van de verschillende opleidingen, de vertegenwoordiger van de studenten, de externen en het departementshoofd. Deze missie luidt als volgt:

‘Wij willen geëngageerde jongeren in een studentvriendelijk klimaat opleiden tot bachelor, met een algemene en vakspecifieke kennis die binnen de betrokken beroepensector verwacht wordt van een beginnend beroepsbeoefenaar op dit niveau.

Daartoe:

- worden de curricula, die zijn opgesteld op basis van de betrokken beroeps- en opleidingsprofielen, regelmatig geëvalueerd in samenspraak met de afgestudeerden en de betrokken beroepensector;
- worden intensieve contacten met het werkveld onderhouden en relaties met gelijkaardige opleidingen in binnen- en buitenland uitgebouwd;
- realiseren we praktijkgericht onderwijs door de ontwikkeling van specifiek studiemateriaal en didactische oefeningen, de uitbouw van een moderne laboratoriuminfrastructuur en de realisatie van eindwerken/stages in samenwerking met de betrokken beroepswereld;
- krijgt elk personeelslid de kans zijn kennis en vaardigheden te ontplooiën en te actualiseren;

- hebben we naast de vakspecifieke vorming ook oog voor bestaansgerichte vorming met aandacht voor ethische waarden en sociale en communicatieve vaardigheden.'

Het departement Technologie heeft geopteerd om het EFQM-TRIS-model als leidraad te nemen voor het kwaliteitszorgsysteem. In de startfase wordt de aandacht toegespitst op het aandachtsgebied 'Management van het kernproces: onderwijs'. Het kwaliteitszorgsysteem wordt op verschillende niveaus geïmplementeerd, namelijk in de Departementale Commissie Onderwijskwaliteitszorg, DCO, en per opleiding is er een Permanente Onderwijs Commissie (POC). De departementale commissie onderwijskwaliteitszorg is samengesteld uit het departementshoofd, het adjunct-departementshoofd, de opleidingscoördinatoren en, in bepaalde vergaderingen, studenten, onder voorzitterschap van de kwaliteitscoördinator. Zij plegen overleg over het departementaal kwaliteitsgebeuren inzake onderwijs.

De aandachtspunten van de departementale commissie onderwijskwaliteit zijn: het gemeenschappelijk deel van het onderwijsreferentiekader; het voorbereiden van de enquêtes; het opstellen van vragenlijsten; het gebruik van de resultaten; het rapporteren van de werkzaamheden van de POC's; het signaleren van algemene problemen; het toewijzen van probleemoplossingverantwoordelijkheid en ten slotte de voortgangsbewaking van de verbeteringstrajecten. Het kwaliteitszorgsysteem voor het kernproces, namelijk onderwijs, is in handen van de permanente onderwijscommissies. Iedere opleiding heeft zijn eigen POC. De opleidingscoördinatoren zijn de voorzitters. Alle lectoren met een lesopdracht in de betrokken opleiding maken deel uit van de POC. Hierdoor is de samenstelling van de POC identiek aan die van de opleidingsvergadering. De POC-vergaderingen zijn daarom geïntegreerd in de opleidingsvergadering. De POC is bevoegd het aantal leden uit te breiden.

Aansluitend op het EFQM-model kan men stellen dat de taken van de POC zijn: het sturen van de onderwijsontwikkeling, het opvolgen van de onderwijsuitvoering en het instaan voor de onderwijsevaluatie. Er is gezamenlijk overleg tussen de opleidingscoördinatoren in de departementale commissie onderwijskwaliteitszorg. De voorstellen van de DCO worden voor advies voorgelegd aan de departementale raad en voor bekrachtiging aan de beleidsraad.

2.1.4 slotbeschouwing

De commissie is van oordeel dat er binnen het departement, voor wat betreft de één-cyclus-opleidingen Mechanica en Automechanica, een professionele zorgzaamheid aanwezig is inzake de kwaliteitsbewaking van het onderwijs. De dagelijkse inzet van de opleidingsverantwoordelijken is duidelijk gericht naar een eigentijdse vorming van gegradueerden van hoog niveau, en er zijn voldoende instrumenten geïnstalleerd om die vorming proactief bij te sturen waar nodig. De commissie concludeert dat er binnen het departement nog ruimte is voor een bredere en diepere bewustmaking van de kwaliteitszorg, zowel bij de individuele docenten als bij het globale opleidingsteam.

2.1.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen

2.1.5.1 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De hogeschool heeft een algemene beleidsvisie op de permanente onderwijskwaliteitszorg uitgeschreven. In deze beleidsvisie ligt de verantwoordelijkheid op de kwaliteitszorg bij de departementen en moet de kwaliteitszorg per opleiding worden georganiseerd. In deze verregaande graad van delegatie van bevoegdheden liggen de verantwoordelijkheden over de onderwijszorg respectievelijk bij de opleidingscoördinatoren (voor de opleidingen) en bij de kwaliteitscoördinatoren (voor de departementen).

De beleidsvisie specificeert verder dat de interne kwaliteitszorg moet worden gezien in een referentiekader dat zich baseert op een expliciete onderwijsvisie en definitie van het beroepsprofiel. De opleidings- en beroepsprofielen voor de één-cyclus-opleidingen Mechanica en Automechanica zijn voor de hogeschool overgenomen uit de werkgroepen opleidings- en beroepsprofielen van de Vlaamse hogescholen.

De commissie heeft vastgesteld dat de instrumenten voor de uitwerking van de interne kwaliteitszorg binnen de opleidingen mechanica en automechanica recentelijk zijn geïnstalleerd. Ook zijn hier reeds de eerste concrete initiatieven mee genomen. Als voorbeelden van goede praktijk vermeldt de commissie de studiedag over kwaliteitsbewaking in het departement, januari 2001; de studentenenquêtes, academiejaar 2000-2001; de bevraging bij de afgestudeerden, sinds 1996; de curriculum-evaluatiedag met externen in januari 2002. Er is ook reeds voorzien in terugkoppeling naar het onderwijsbeleid.

De bevraging van de docenten en studenten heeft echter geleerd dat de werking van de verschillende commissies niet door iedere belanghebbende is gekend. De opsplitsing van de verantwoordelijkheden voor onderwijszorg tussen de permanente onderwijscommissie (POC) op opleidingsniveau en de departementale commissie onderwijskwaliteitszorg (DCO) op departementaal niveau is mogelijk niet bevorderlijk voor een klare kijk bij docenten en studenten op het onderwijsgebeuren. In de praktijk bleek de POC voor de opleidingen Mechanica en Automechanica nog niet te hebben vergaderd of, anders bekeken, de POC-vergaderingen vielen tot nu toe samen met de DCO-vergaderingen. De bevraging bij docenten heeft verder aangetoond dat er nog geen algemeen bewustzijn is over het belang van de kwaliteitszorg. De commissie meent dus te mogen besluiten dat de concrete uitwerking van het kwaliteitszorgsysteem wel reeds is gestart, maar nog niet voldoende op kruissnelheid is.

Hierop aansluitend beveelt de visitatiecommissie aan om, binnen de POC/DCO-commissies, zo snel mogelijk te starten met informatie- en vormingsprogramma's over interne onderwijskwaliteitszorg, zodat de concrete en coherente uitwerking van kwaliteitszorg wordt gedragen door de hele groep van lectoren, docenten en eventueel anderen die bij de opleidingen betrokken zijn.

Verder heeft de commissie vernomen dat de functie van opleidingscoördinator voor beide studie-opties wordt waargenomen door het departementshoofd, en dat de functie van kwaliteitscoördinator voor het departement wordt ingevuld door het adjunct-departementshoofd. Hoewel de gelijktijdige opname van beide functies door het departementshoofd van recente datum is, lijkt dit de visitatiecommissie veeleer op een centralisatie dan op een decentralisatie van bevoegdheden, zoals nochtans door de hogeschool in haar beleidsvisie is voorgeschreven. De commissie beveelt aan dat de beleidsraad van de hogeschool zich zou bezinnen over het toekennen van de verantwoordelijkheden binnen het departement en de opleidingen. De opsplitsing van de verantwoordelijkheden inzake het departementale beleid enerzijds en de kwaliteitszorg van het onderwijs

anderzijds, waarbij verschillende personen de onderscheiden verantwoordelijkheden zouden opnemen, lijkt de commissie meer dan aangewezen.

Uit gesprekken met de studenten heeft de commissie kunnen vaststellen dat de werking van de POC of DCO hen niet bekend was. Wel is er de studentenraad waar er een formeel contact bestaat tussen de studenten en de onderwijsverantwoordelijken. De commissie is van oordeel dat het departement zich zou moeten bezinnen over de werking van de DCO en POC met betrekking tot de formele inschakeling van de studenten in het onderwijsgebeuren.

2.1.5.2 personeel

Er is een duidelijke strategie op het vlak van kwaliteitszorg met betrekking tot het personeelsbeleid in werking, en verschillende instrumenten zijn operationeel. Als voorbeelden vermeldt de commissie: de bevraging van de personeelsleden over hun desiderata omtrent hun takenpakket, de functiekaarten voor de lectoren, de functionerings- en evaluatiegesprekken, de verbetertrajecten, de overeengekomen protocollen betreffende de personeelsevaluatie en prestatieregeling. De commissie heeft kennis kunnen nemen van de administratieve dossiers terzake en heeft de meer dan behoorlijke ordentelijkheid ervan kunnen vaststellen. Er waren ook voorbeelden van recente uitgewerkte verbeteringen, zoals het opstellen van practicumhandboeken.

Een belangrijke component van de evaluatie van de lectoren zijn de docent- en vakevaluaties door studenten. Door de hoger vermelde functiecombinaties werden de studentenenquêtes in het recente verleden uitgevoerd door het departementshoofd in zijn functie als opleidingscoördinator. De commissie is van oordeel dat de studentenbevragingen bij voorkeur worden afgenomen door een persoon die niet betrokken is bij de werking van het departement. Meer algemeen beveelt de commissie de beleidsraad van de hogeschool aan om zich te bezinnen over de meerwaarde van een decentrale aanpak inzake de uitvoering en verwerking van de studentenenquêtes.

Het bijscholingsrapport van de lectoren vermeldt een groot aantal studie-onderwerpen die sinds 1996 werden opgenomen door de lectoren van de opleidingen. De onderwerpen zijn divers van aard en betreffen veeleer technische bijscholing. Vorming over nieuwe lesvormen lijkt veel minder aan bod te komen. Bevraging van de docenten leerde de commissie verder dat een planmatige aanpak gekoppeld aan loopbaanplanning beter kan worden ondersteund. Het initiatief om te werken met een 'peter' voor beginnende docenten wordt erkend als voorbeeld van goed personeelsbeleid. De commissie beveelt het departementshoofd aan om, alleszins voor beginnende docenten, een loopbaanplan uit te werken. Verder wordt aanbevolen om meer vormingslessen inzake didactiek in het lessenaanbod op te nemen.

Op basis van het niveau van de cursussen, het niveau van de bijscholingsonderwerpen en de staat van de laboratoria, waarbij de verantwoordelijkheid bij de respectieve docenten ligt, beoordeelt de commissie de technische bekwaamheid van de lesgevers als goed tot zeer goed.

2.1.5.3 materiële en financiële randvoorwaarden

Bij de rondgang door de onderwijsruimten van de campus Mercier heeft de commissie kunnen vaststellen dat de verschillende werk- en studieruimten goed tot zeer goed zijn uitgerust. In het bijzonder vermeldt ze de mediatheek die zeer veel hedendaagse informatie bevat over de techniek van voertuigen en motoren, zowel productliteratuur op papier en cd-rom als technisch-wetenschappelijke tijdschriften. Tevens bevat de mediatheek ook een voldoende aantal moderne computers met toegang tot het internet. Ook meerdere moderne pc-klassen, met mogelijkheid tot presentatie via projector, zijn op de campus aanwezig. Verder heeft de rondgang en de bevraging van de studenten geleerd dat er in de school veel aandacht is voor orde, netheid en voldoende aandacht voor veiligheid.

De diverse werktuigmachines, waaronder enkele moderne draaibanken, zijn aangepast aan de nieuwe veiligheidsvoorschriften. De aanpassingen werden vaak gerealiseerd in het kader van eindwerken waarin risico-analysestudies waren inbegrepen. Verder is het de commissie opgevallen dat moderne meetapparatuur gekoppeld is aan moderne installaties die vaak giften zijn van bedrijven.

2.1.5.4 onderwijsdoelstellingen

Er zijn zowel een degelijk beroepsprofiel als een degelijk opleidingsprofiel voor de opleiding Mechanica en Automechanica door de hogeschool en door de het departement Technologie gedefinieerd. Deze profielen worden gebruikt om het curriculum van de opleiding te definiëren.

De commissie heeft ook vastgesteld dat de onderwijsdoelstellingen van de opleidingen voldoende zijn afgestemd op het hoger onderwijs door een welgekozen sterkte van de theoretische onderbouw van de leervakken.

De commissie heeft uit gesprekken met de alumni kunnen afleiden dat de opleiding de afgestudeerden de kans verschaft om hun professionele carrière persoonlijk in te kleuren over een breed spectrum. De instrumenten via de vertegenwoordiging van het werkveld in de departementale raad blijken voldoende in werking. Om de dynamiek in de aanpassingen van de opleiding te continueren, lijkt echter een iets meer gestructureerde aanpak van de contacten met de industrie aangewezen.

2.1.5.5 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Uit inzage van de cursussen heeft de commissie zich van het voldoende hoogstaande niveau en actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma kunnen verzekeren. De jaarlijkse aanpassing van het programmaboek staat mede garant voor de coherentie van het leerpakket. De zeer goede kennis van de karakteristieken van de studenteninstroom laat toe om de beschikbare onderwijsinstrumenten bij te stellen, om de studeerbaarheid van de moeilijke theoretische vakken te maximaliseren en de flexibele leerwegen optimaal te plannen.

De commissie meent echter ook te mogen stellen dat de onderlinge samenhang van de onderscheiden vakken voor verbetering vatbaar lijkt. Hierbij aansluitend beveelt de commissie aan dat bij het docentenkorps

een bewustzijn voor de noodzaak aan – en de toegevoegde waarde van – het werken in teamverband zou worden gecreëerd.

De studentenenquête gebeurt momenteel op basis van zeven vragen. Een grotere differentiatie in de vraagstelling lijkt de commissie aangewezen.

2.1.5.6 afstudeerwerk en werkveldervaring

Op basis van de bevestigingen tijdens de visitatie meent de commissie dat de verschillende VLHORA-aandachtspunten die horen bij dit thema op voldoende wijze zijn ingevuld. De regels voor de beoordeling van het eindwerk en het relatieve gewicht van de puntentoekenning aan het eindwerk lijken oordeelkundig te zijn geïmplementeerd en toegekend. De eindwerkbegeleiding wordt door de commissie als goed tot uitstekend beoordeeld. In het algemeen kan worden gesteld dat alle nodige instrumenten en structuren aanwezig zijn, en alle nodige procedures in werking zijn, om een goed verloop van het eindwerk en een goede begeleiding van de studenten te verzekeren. Als voorbeeld van een goed instrument vermelden we hier het eindwerkcontract. Het niveau van de eindwerken is van hoog tot zeer hoog niveau en de eindwerkers worden vaak door de begeleiders uit de industrie beoordeeld op hun potentieel als werknemer/collega.

Stages komen momenteel enkel in het opleidingsprogramma mechanica voor. Uit de bevestiging van de studenten had de commissie de indruk dat de stages door de mechanicastudenten als een extra last en daardoor als ietwat demotiverend worden ervaren. De automechanicastudenten leken echter vragende partij voor stages. De commissie beveelt dan ook aan dat er een concrete discussie zou worden gevoerd over het invoeren van een eenvormige stage voor de respectieve opleidingen Mechanica en Automechanica. Daarbij moeten denksporen zoals het invoeren van een stage, voorafgaand aan het eindwerk en/of internationaal, worden onderzocht.

2.1.5.7 internationale dimensie

Er is een actief internationaliseringsbeleid op het niveau van de hogeschool en op het niveau van het departement. Op het niveau van de gevisiteerde opleidingen lijkt de internationale dimensie momenteel in alle aspecten nagenoeg volledig afwezig, niettegenstaande de initiële stappen die in het verleden werden gezet. Als positief in deze materie vermelden we wel de eerste initiatieven die genomen zijn met betrekking tot het opzetten van een samenwerking met HTS-autotechniek in Arnhem, Nederland. Hierbij wordt reeds vooruitgelopen op de nakende verhuis naar de campus De Nayer.

Toch wil de commissie hieromtrent de volgende aanbevelingen met een zekere graad van hoogdringendheid te formuleren. De hogeschool en/of het departement moeten concrete inspanningen leveren om een cultuur van internationalisering te introduceren, algemeen in de school en in het bijzonder bij het docentenkorps. Instrumenten zoals posters en internet kunnen hierbij een hulpmiddel vormen. Verder moeten de opleidingsverantwoordelijken contacten leggen met buitenlandse instellingen van gelijkaardig niveau, zodat op een termijn van enkele jaren een internationale uitwisseling kan worden bewerkstelligd. In eerste instantie zou hier de studentenmobiliteit kunnen worden nagestreefd. In een latere fase zal ook de docentenmobiliteit en/of gemeenschappelijke curriculumontwikkeling aan bod moeten komen.

De commissie is verder van oordeel dat de invoering van stages bijkomende perspectieven met betrekking tot de internationalisering kan bieden.

2.1.5.8 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

De commissie meent te mogen vaststellen dat er binnen de opleiding voldoende aandacht wordt besteed aan de verdeling van de studielast over de verschillende onderwijsvormen: theorie, practica, ontwerpen en eindwerk. Het programmaboek, met ECTS-fiches, kan hier worden vermeld als een voorbeeld van goede praktijk van communicatie met de studenten. Concreetheid en transparantie worden hier teruggevonden.

De commissie heeft tevens kunnen vaststellen dat de uitstekende staat van de mediatheek de opleidingsactoren de mogelijkheden biedt om nieuwe onderwijsvormen, zoals internet, te integreren in het onderwijsgebeuren. De inspanningen voor de taalcurricula, waarbij de studie van taal en techniek worden geïntegreerd, zijn in deze context zeker vermeldenswaardig.

Hierbij aansluitend beveelt de commissie aan dat de opleidingsverantwoordelijken zich zouden bezinnen over hoe de zelfstudie en de zelfwerkzaamheid bij studenten kan worden gestimuleerd. Hierbij zou een vermindering van het aantal contacturen moeten worden nagestreefd. Uit gesprekken met de docenten lijkt verder dat initiatieven moeten worden genomen om de visie van het docentenkorps op deze thematiek enigszins te verruimen. Ook hier zal de geplande verhuis naar de campus De Nayer nieuwe mogelijkheden bieden.

Voor wat betreft de leersituatie heeft de commissie, naast de vermelde mediatheek, de goede tot zeer goede staat van de meeste laboratoria kunnen vaststellen. De betrokken docenten slagen er bijvoorbeeld in om concrete verbeteringswerken, zoals de recentelijk noodzakelijke aanpassingen van de machines inzake veiligheid, te integreren met de practica. Verder kan worden vermeld dat de attitudevorming naar orde en veiligheid standaard deel uitmaakt van de leersituatie.

Bij de bevraging van de studenten heeft de commissie de grote tevredenheid van de studenten over de leersituatie kunnen waarnemen.

2.1.5.9 toetsing en evaluatie

De verschillende methodes die worden toegepast bij het evalueren van de student geven blijk van verantwoordelijkheidszin voor de continue kwaliteitsbewaking van de opleiding. Het studentencontract, dat jaarlijks wordt hernieuwd en afgesloten bij het begin van het academiejaar, bevat informatie over de beoordelingsvormen en creëert vertrouwen bij de studenten. De verschillende beleidsorganen die hierbij betrokken zijn, zoals de POC en de examencommissie, lijken hierbij een positieve bijdrage te leveren.

De commissie heeft verder vastgesteld dat er geen deliberatiecriteria zijn vastgelegd op de campus Kardinaal Mercier, maar dat er, bijvoorbeeld wel deliberatiecriteria zijn vastgelegd en zelfs gekend door de studenten

van het departement Industriële Wetenschappen op de campus De Nayer. De commissie hoopt dat dit verschil in aanpak zal verdwijnen met de komende verhuis naar de campus De Nayer.

2.1.5.10 studie en studentenbegeleiding

De zorgvuldigheid waarmee de gegevens over de studenteninstroom statistisch worden verwerkt, geeft blijk van de zorgzaamheid van de opleidingsverantwoordelijken voor het actualiseren van het programma, hierbij gepast inspeland op het niveau van de instroom. Ook het correct informeren van de abiturienten naar hun slaagkansen maakt deel uit van de integrale kwaliteitszorg. De commissie heeft bij de verantwoordelijken een terrechte graad van bezorgdheid over de neerwaartse trend in instroomniveau kunnen vaststellen.

Het departement heeft voor de gevisiteerde opleidingen een korf van begeleidingsinitiatieven voor abiturienten en eerstejaarsstudenten uitgewerkt om de slaagkansen van deze laatsten te maximaliseren. De commissie is van oordeel dat de studie- en studentenbegeleiding in haar verschillende facetten goed tot zeer goed is uitgewerkt. Verder is de commissie er zich van bewust dat de trend bij de graduaatsstudenten om een (bij)beroep te combineren met hun studies een obstakel vormt in de studentenbegeleiding. Indien deze nieuwe uitdaging zich na de verhuis naar De Nayer voortzet, zal het departement hier gepast op moeten inspelen.

2.1.5.11 studeerbaarheid en studierendement

De commissie heeft vastgesteld dat voor het opleidingsprogramma het kwaliteitsgericht verbeteren van de studeerbaarheid en het studierendement – de initiatieven inzake studentenbegeleiding niet in acht genomen – vrij klassiek wordt aangepakt. Er is de aandacht voor differentiatie tussen TSO- en ASO-studenten en de initiatieven van docenten zoals formulebladen getuigen van enige aandacht terzake.

De kennis over de studeerbaarheid lijkt wel recent te zijn toegenomen door een eerste meting van de studielast bij de studenten. De commissie beveelt aan om de studielastmeting naar studieduurmeting te verfijnen. Gezien de complexiteit van dergelijk instrument, worden de eerste initiatieven veeleer van de hogeschool dan van het departement verwacht. Hier suggereert de commissie dat hulp zou kunnen worden verwacht van de hogeschoolassociatie met de KU Leuven.

2.1.5.12 afgestudeerden

Door het opleidingsprogramma in het algemeen en het eindwerk in het bijzonder worden de afgestudeerden degelijk voorbereid op de instap in het werkveld. De bevraging van de gediplomeerden leidt tot een goede kennis van het profiel van de afgestudeerde in de industrie. Geholpen door het spel van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt telt de school onder haar alumni nauwelijks werkloosheid.

De commissie heeft de indruk dat de contacten met het werkveld veeleer informeel, op het niveau van de individuele docenten, dan formeel via een alumniwerking is uitgebouwd. Ze stelt zich de vraag of de nuttigheid

van een alumnikring wel goed gekend is bij de opleidingsverantwoordelijken. De commissie beveelt derhalve aan dat het departement zich zou bezinnen over een meer formele aanpak van haar contacten met de industrie.

Uit de ondervraging van de afgestudeerden kwam de algemene tevredenheid met het opleidingsprogramma naar voren. De veelheid aan beroepsmogelijkheden, de voorbereiding tot leren leren en de meerwaarde van het graduaatsdiploma die door de theoretische onderbouw wordt gecreëerd, waren gemeenschappelijke noemers in de discussies.

2.1.5.13 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie heeft bij de rondgang op de campus de intensiteit van samenwerking met de automobielindustrie kunnen vaststellen. De maatschappelijke dienstverlening uit zich in een positieve wisselwerking tussen de output van de school, in termen van bijvoorbeeld de bouw van didactische motoropstellingen voor het bedrijfsleven, en de input, waarvan de uitrusting van de laboratoria getuigt. De commissie heeft verder kunnen vaststellen dat deze vorm van maatschappelijke dienstverlening niet expliciet deel uitmaakt van het beleid van de opleiding, maar veeleer gezien wordt als van nature uit aanwezig. Dit blijkt duidelijk uit de afwezigheid van een statistiek terzake in het zelfevaluatierapport.

De commissie beveelt dan ook aan dat de maatschappelijke dienstverlening deel zou uitmaken van het integraal beleidsplan inzake onderwijskwaliteit. Het departement zou zich moeten bezinnen over welke initiatieven ter versterking van de dienstverlening kunnen worden genomen opdat de return van de dienstverlening mogelijk nog zou toenemen.

De commissie is verder van oordeel dat de verhuis van de campus Kardinaal Mercier te Schaarbeek naar de campus De Nayer, waar de twee-cycli-opleiding industrieel ingenieur wordt verzorgd, nieuwe mogelijkheden inzake dienstverlening en onderzoek schept. Het departement zou er zich verder over kunnen beraden over hoe ze deze kansen optimaal kan laten renderen.

2.2 Karel de Grote-Hogeschool

inleiding

Dit terugmeldingsrapport behandelt de één-cyclus-opleiding Mechanica, studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie, van de Karel de Grote-Hogeschool te Antwerpen. De hogeschool biedt enkel de optie automechanica aan. In de optie automechanica worden twee afstudeerrichtingen aangeboden, namelijk personenwagens en bedrijfsvoertuigen. De doorgelichte opleiding is gevestigd op de campus Hoboken, Salesianenlaan 30 te 2660 Hoboken en maakt deel uit van het departement Industriële Wetenschappen en Technologie.

situering

2.2.1 de hogeschool

2.2.1.1 het onderwijsaanbod

De Karel de Grote-Hogeschool Antwerpen omvat zes departementen namelijk: Sint-Lucas Antwerpen; Gezondheidszorg; Handelswetenschappen en Bedrijfskunde; Industriële Wetenschappen & Technologie; Lerarenopleiding en Sociaal-Agogisch Werk. De departementen en opleidingen zijn verspreid over verschillende vestigingsplaatsen te Antwerpen.

2.2.1.2 de centrale beleidsstructuur

Het centrale beleid wordt waargenomen door de algemene vergadering, de raad van bestuur, de heer Jan Trommelmans, algemeen directeur, en het college van bestuur. Het college van bestuur, verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de hogeschool, bestaat uit de algemeen directeur, de departementshoofden, de directeur strategisch beleid en de directeur hogeschooladministratie. Het hoofd Human Resources Management en het hoofd studentenbegeleiding maken deel uit van het college van bestuur voor de betrokken materie. De raad van bestuur van de hogeschool heeft een interne auditor aangesteld, die nauw samenwerkt met de algemeen directeur en de raad van bestuur. De interne auditor heeft een rapporterende, een controlerende en een beleidsvoorbereidende functie.

Op hogeschoolniveau wordt de algemeen directeur bijgestaan door de directie strategisch beleid en de directie hogeschooladministratie. De directie strategisch beleid omvat onder meer het human resources management, de studentenbegeleiding, de diensten internationalisering, de PR, de kwaliteitszorg die wordt waargenomen door mevrouw Lucia Van Hoof, de mediatheken, de ICT en de elektronische leeromgeving Blackboard. De directie hogeschooladministratie omvat onder meer de personeelsadministratie, een dienst financiën, een dienst logistiek en de studentenadministratie. In staf bij de algemeen directeur staan de

preventieadviseur (de heer Danny Keersmaekers), de communicatieverantwoordelijke, de hogeschoolpastor en de juridisch adviseur.

De associatie van vier Antwerpse hogescholen (Karel de Grote-Hogeschool, Plantijnhogeschool, Hogeschool Antwerpen, Hogere Zeevaartschool) en de universiteit van Antwerpen is gestart met de ondertekening van een intentieverklaring op 4 oktober 2001.

2.2.1.3 de centrale inspraakstructuur

De inspraakorganen die bij decreet zijn verplicht, namelijk de academische raad, de studentenraad en het hogeschoolonderhandelingscomité, werden opgericht en lijken behoorlijk te functioneren. De sociale voorzieningen worden, zoals decretaal bepaald, beheerd door de VZW SOVO-KdG.

2.2.1.4 de kwaliteitszorg in het centraal beleid

De dienst kwaliteitszorg maakt deel uit van de directie strategisch beleid. Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat de dienst de missie en de doelstellingen van de hogeschool wil helpen realiseren door een systematische aanpak in een studentgerichte organisatie. De hogeschool heeft beslist het EFQM-Excellence model te introduceren en het PROZA-instrument te gebruiken. De interdepartementale projectgroep kwaliteitszorg bestaat uit de hogeschoolcoördinator kwaliteitszorg, de kwaliteits-coördinator van elk departement en de opdrachthouder onderzoek van de hogeschooldiensten. De interdepartementale projectgroep kwaliteitszorg behartigt het voorbereidend werk naar kwaliteitsmetingen voor de hogeschool, de departementen en de opleidingen. Deze metingen worden via de departementale stuurgroepen georganiseerd, uitgevoerd en opgevolgd. Dit laatste aspect blijft ook een aandachtspunt van de projectgroep, zij het veeleer procesmatig dan inhoudelijk. Binnen elk departement zou een eigen kwaliteitsteam de kwaliteitsdoelstellingen op departementaal en opleidingsniveau verder uitbouwen. In het kader van de geplande visitaties werd een stappenplan en een werkkader uitgetekend om de opleidingen te ondersteunen en te begeleiden bij de ontwikkeling van hun zelfevaluatie-rapport. De hogeschool heeft een opdrachthouder aangesteld die de bevraging en de metingen voorbereidt, coördineert en opvolgt in samenwerking met de interdepartementale projectgroep kwaliteitszorg.

2.2.2 het departement Industriële Wetenschappen & Technologie

2.2.2.1 het onderwijsaanbod en de vestigingen

De gevisiteerde opleiding maakt deel uit van het departement Industriële Wetenschappen & Technologie. Bij de aanvang van het academiejaar 1995-1996 vormden de Katholieke Industriële Hogeschool Antwerpen (KIHA), de Vrije Technische School Technicum (HITA) en het Vrij Technisch Instituut Borgerhout (VTIB) binnen de nieuwe hogeschool het departement Industriële Wetenschappen en Technologie. Binnen dit departement wordt hoger onderwijs van één cyclus en hoger onderwijs van twee cycli aangeboden. In het hoger onderwijs van twee cycli worden, naast de kandidaturen, de opleidingen Chemie, Elektromechanica en

Elektronica aangeboden. In het hoger onderwijs van één cyclus biedt de hogeschool in het departement Industriële Wetenschappen & Technologie de opleidingen Audiovisuele Techniek, Laboratorium- en Voedingstechnologie, Chemie, Elektriciteit, Elektromechanica en Mechanica aan. De één-cyclus-opleiding Audiovisuele Techniek is gevestigd op de campus Linkeroever. De overige opleidingen van het departement zijn gevestigd op de campus Hoboken.

In de één-cyclus-opleiding Mechanica wordt enkel de optie automechanica ingericht. Voorlopig worden twee afstudeerrichtingen, personenwagens en bedrijfsvoertuigen, aangeboden. Vanaf het academiejaar 2003–2004 wordt in een derde afstudeerrichting, namelijk motortechnologie, voorzien.

2.2.2.2 de departementale beleidsstructuur

Het departement wordt geleid door de departementsdirectie. De departementsdirectie wordt gevormd door het departementshoofd, de heer Jos Kuppens, het adjunct-departementshoofd administratie, de heer Kurt Van der Auwera, en het adjunct-departementshoofd academische zaken, de heer Walter Sevenhans. De departementsdirectie vergadert wekelijks en overlegt bovendien regelmatig om signalen van het personeel te bespreken en de terugkoppeling te verzorgen. Het departementsbestuur bestaat uit de departementsdirectie en de negen opleidingshoofden, en vergadert tweewekelijks. Het administratief beleid van het departement wordt ondersteund door een aantal diensten namelijk: financiële dienst, studentenadministratie, organisatie uurroosters en examens, logistieke dienst, onderhoudsdienst, cursusdienst en een preventiedienst. Ter ondersteuning van het academisch beleid fungeren een aantal werkgroepen en coördinatoren: stuurgroep kwaliteitszorg, werkgroep public relations, werkgroep internationalisering, netwerkbeheer en ICT, onderzoekscoördinator, studentenbegeleiding en ombudsdienst.

2.2.2.3 het kwaliteitsbeleid in het departement

Volgens het zelfevaluatierapport heeft de stuurgroep kwaliteitszorg een adviserende, ondersteunende en ontwikkelingsrol bij het departementale kwaliteitsbeleid. De kwaliteitsgroep bestond reeds voor de fusie. Een coördinator kwaliteitszorg werd later aangesteld voor een 25 % opdracht. De departementale kwaliteitscoördinatoren, de heren Emiel Billiet en Erwin Smet, leiden de departementale stuurgroep kwaliteitszorg. Het adjunct-departementshoofd academische zaken, personeelsleden van het onderwijzend kader, een administratief medewerker en een mediathecaris maken deel uit van de stuurgroep. De stuurgroep vergadert maandelijks. Een aantal items worden systematisch onderzocht in samenwerking met de hogeschooldienst kwaliteitszorg: studie- en studentenbegeleiding van eerstejaarsstudenten, studietijdmeting, personeelstevredenheid, studententevredenheid en kernprocessen. Naast blijvende aandacht voor het verbeteren van de communicatie- en informatiestroom streeft de stuurgroep ernaar de activiteiten te kaderen in het EFQM-model via het gebruik van het PROZA-instrument. Sedert 1999 neemt de bewustwording van het nut hiervan toe door het lanceren van het project 'zelfevaluatierapport' in het departement. Sinds 2001 wordt in interne opleidingen in verband met EFQM en PROZA voorzien. De stuurgroep poneert in het zelfevaluatierapport volgende prioritaire verbeterdoelen:

er moet en zal worden gewerkt aan een degelijke systematiek, een doelgerichte communicatie en een duidelijk verband tussen de beleidsopties van de hogeschool en de daaruit volgende doelstellingen voor het departement en de opleidingen;

- implementatie van resultaten en communicatie over verbeterprojecten moeten worden uitgetekend;
- het aandeel van personeelsleden dat gemotiveerd meewerkt aan de invulling van het kwaliteitszorgkader, moet toenemen;
- de inzet van de leden van de stuurgroep bij de ondersteuning en uitwerking van de verbeterdoelen moet nog verhogen.

2.2.2.4 de inspraakstructuur in het departement

De bij decreet verplichte inspraakorganen – het departementaal onderhandelingscomité, de departementale raad en de studentenraad – zijn geïnstalleerd. Naast deze inspraakorganen bestaat er in het departement ook een pedagogische raad die de vergaderingen van de departementale raad voorbereidt. In tegenstelling tot de departementale raad, waarin ook externen zetelen, zijn in de pedagogische raad enkel de departementsdirectie, personeelsleden en studenten vertegenwoordigd. De sociale dienstverlening wordt gecoördineerd door de sociale raad.

2.2.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica

2.2.3.1 missie en doelstellingen

In het zelfevaluatie-rapport wordt de missie van de opleiding als volgt geformuleerd: geëngageerde jongeren een optimale kans geven zich te vormen tot specialisten op autotechnologisch gebied, met een diepgaande basiskennis en een hoge graad van techniciteit en praktische kennis. Als doelstellingen die leiden tot de realisatie van de missie worden vermeld:

- de studenten moeten de kans krijgen zich te bekwamen in beroepsvaardigheden en sociale vaardigheden, met respect voor mens en milieu;
- door aangepaste onderwijsvormen en begeleiding moeten zoveel mogelijk studenten hun studies kunnen voltooien;
- het onderwijsproces moet zo gestructureerd zijn dat een continue evaluatie en actualisatie mogelijk is;
- het onderzoek in de vorm van effectieve samenwerking met bedrijven moet een bijdrage leveren aan kennis, middelen en uitstraling. Het moet een voedingsbodem zijn voor praktijkgericht onderwijs;
- directe contacten met de beroepswereld moeten worden onderhouden en verder uitgebouwd;

- de docenten- en studentenmobiliteit moeten worden bevorderd;
- door dienstverlening aan bedrijven, overheidsorganisaties en –instellingen wil de opleiding haar maatschappelijke rol benadrukken;
- elk personeelslid moet de kans krijgen zich volgens zijn mogelijkheden te ontplooiën;
- de opleiding moet groeien waardoor er voldoende ruimte blijft om nieuwe uitdagingen aan te gaan zoals bijvoorbeeld het opstarten van onder andere nieuwe projecten en nieuwe afstudeerrichtingen;
- het samenhorigheidsgevoel in het docentenkorps bewaren en verbeteren.

2.2.3.2 beleidsstructuur in de opleiding

Het beleid in de opleiding wordt gecoördineerd door het opleidingshoofd, de heer Hugo Janssens. Het opleidingshoofd voert jaarlijks functioneringsgesprekken en de bij decreet verplichte evaluatiegesprekken. Het overleg en de inspraak binnen de beleidsstructuur van de opleiding gebeuren op informele wijze en via de opleidingsvergaderingen. De opleidingsvergadering heeft een kanaal, dubbele richting, naar het departementsbestuur. In deze vergaderingen worden belangrijke opleidingsgebonden materies besproken. Docenten kunnen ook punten agenderen. Naast de opleidingsvergaderingen zijn er ook vakvergaderingen die de verticale en horizontale afstemming binnen het vakgebied bewaken. Binnen het opleidingsteam zijn verantwoordelijken aangesteld voor het monitoraat, de studentenbegeleiding, de internationalisering, de begeleiding van de eindwerken en kwaliteitszorg.

2.2.3.3 het kwaliteitsbeleid in de opleiding

De aanpak van de kwaliteitszorg in de opleiding past in het beleid van het departement. Er is een verantwoordelijke aangesteld voor de kwaliteitszorg in de opleiding, de heer Dirk Roggeman. In het kader van de in het jaar 2002 geplande doorlichting van de één-cyclus-opleiding Mechanica werd tijdens het academiejaar 2001-2002 gestart met het opstellen van een zelfevaluatierapport door twee docenten uit de opleiding, namelijk de verantwoordelijke kwaliteitszorg en het opleidingshoofd. Bij de voorbereiding en de samenstelling van het zelfevaluatierapport ter voorbereiding van de visitatiecommissie werden de eerste stappen gezet om gestructureerd en systematisch de processen binnen onze opleiding te analyseren. Op basis van de resultaten van het nu ontwikkelde rapport kunnen volgende strategische doelstellingen vastgelegd worden:

- de opleiding uitbouwen tot een competentiecentrum voor bedrijven;
- de communicatielijnen met/bij studenten beter bekend maken en automatiseren met behulp van ICT;
- verrichten van toegepast onderzoek in samenwerking met het werkveld;
- nieuwe afstudeerrichtingen operationeel maken;

- de internationale mobiliteit voor studenten en docenten verder uitbouwen;
- de maatschappelijke dienstverlening stelselmatig proberen uit te bouwen.

2.2.4 slotbeschouwing

De commissie is van oordeel dat er binnen de opleiding tal van initiatieven bestaan die de kwaliteitszorg van de opleiding ondersteunen. Enerzijds erkent de commissie de positieve ingesteldheid van het hogeschoolbestuur en de departementsverantwoordelijken tegenover het stellen van modern onderwijs op basis van een integraal kwaliteitszorgsysteem, en erkent dat de nodige middelen door de directie ter beschikking worden gesteld. Anderzijds zijn er de initiatieven van de docenten, die voortkomen uit een natuurlijke bezorgdheid voor de studenten, de opleiding en de hogeschool. De commissie concludeert dat de verschillende schakels van het kwaliteitszorgsysteem afzonderlijk goed werken, maar wenst ook te benadrukken dat het globaal onderwijsproject er baat bij zou hebben indien deze schakels hechter aan elkaar worden geklonken.

2.2.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen

2.2.5.1 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Tijdens de visitatie heeft de commissie talrijke initiatieven van kwaliteitszorg van hogeschool tot opleidingsniveau kunnen vaststellen. Een strikte bezorgdheid over de graad van actualiteit van het opleidingscurriculum, systematische contacten met het werkveld, het invoeren van nieuwe onderwijsvormen waaronder ICT-instrumenten en continue vernieuwing van de labuitrusting zijn slechts enkele van de elementen die hier als voorbeeld kunnen worden aangehaald. De commissie heeft ook vastgesteld dat de hogeschool, via de centrale kwaliteitszorgcoördinatie, positieve initiatieven heeft genomen en daarbij de nodige middelen ter beschikking heeft gesteld om de moderne kwaliteitszorg in de hogeschool ingang te doen vinden. De commissie heeft de indruk opgedaan dat dit beleid gesteund wordt vanuit een toekomstgerichte visie door de voltallige ploeg van beleidsverantwoordelijken.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat deze centraal geïnspireerde kwaliteitszorg momenteel reikt tot op het niveau van het departement veeleer dan tot op het niveau van de docenten. Concrete acties inzake kwaliteitszorg lijken in eerste instantie te komen van de individuele docenten of van het docententeam van de opleiding. De commissie oordeelt dat de structurele uitbouw van de IKZ-cirkel binnen de opleiding momenteel nog niet volledig gerealiseerd is. Gezien de grootte van de opleiding acht de commissie het nuttig om de effectieve invoering van IKZ in de opleiding beter te onderbouwen door bijvoorbeeld het iets breder toekennen van de verantwoordelijkheden terzake.

2.2.5.2 personeel

Niettegenstaande de omsluiting door budgettaire randvoorwaarden, die een soepel personeelsbeleid in het departement momenteel beperken, geeft de concrete invulling van het personeelsbeleid door de departementsverantwoordelijken blijk van de nodige zin voor creativiteit waarbij de motivatie van de docenten positief wordt gestimuleerd. Een meer dan voldoende graad van professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid is aanwezig, terwijl de technische deskundigheid zelf buiten kijf staat. De betrokkenheid van het personeel in de aanwending van de middelen schept een zeer goede band van samenwerking en teamspirit.

In het algemeen kan worden gesteld dat de aandachtspunten van de VLHORA met betrekking tot het thema personeel goed tot zeer goed worden ingevuld. Enkele specifieke punten die de commissie tijdens haar visitatie heeft opgemerkt, verdienen echter te worden vermeld.

De functioneringsgesprekken tussen docent en opleidingshoofd lijken goed te functioneren. De terugkoppeling met hieraan verbonden evaluatiegesprekken is volgens de commissie voor versterking vatbaar. De invulling door middel van opvolgingsgesprekken lijkt hier wel reeds een goede aanzet.

De commissie heeft eveneens kunnen vaststellen dat de vak- en docentenevaluaties door studenten nog niet volledig in de criteria voor de evaluatie van de docenten zijn geïntegreerd. De commissie vindt het wenselijk om de opleidingsverantwoordelijken aan te bevelen dit aandachtspunt in de nabije toekomst ter harte te nemen.

De commissie heeft verder de indruk gekregen dat het departement nog niet alle nieuwe mogelijkheden heeft uitgebuit die door de associatie met de UA worden geboden, bijvoorbeeld inzake nascholing in onderwijskunde van docenten. De commissie meent dat er zelfs binnen de hogeschool nog niet onderzochte mogelijkheden voor nascholingscursussen bestaan, waarbij de hoger vermelde particuliere randvoorwaarden enigszins kunnen worden omzeild.

2.2.5.3 materiële en financiële randvoorwaarden

De commissie is van mening dat zowel de aard als de omvang van de uitrusting in de laboratoria voor deze opleiding van uitzonderlijk niveau zijn. In het bijzonder vermelden we hier het Autotechnologisch Centrum. Terwijl de omkadering van dit laboratorium blijkbaar door de hogeschool als strategisch speerpunt naar voren wordt geschoven, is de samenwerking met de automobielbedrijven dermate sterk uitgebouwd dat het geheel van gebouwen en uitrusting qua infrastructuur nauwelijks kan worden overtroffen. Het hoeft geen betoog dat dit de technologische component van de opleiding ten goede komt.

De goede tot zeer goede staat van de andere onderwijsruimten kan de commissie niet meer dan bevestigen. Ze vermeldt expliciet de mediatheek en het computerlab, met talrijke moderne pc's en CAD-software. De beperktheid van de financiële middelen waarvan sprake bij het personeelsbeleid is de commissie hier niet direct opgevallen. Verder vermeldenswaardig zijn de SOVO-infobalie en de aanwezigheid van een vergaderzaal voor de docenten van de opleiding.

Ook bij dit thema wil de commissie enkele aanbevelingen formuleren. Zo heeft ze bij de rondgang door de diverse laboratoria moeten vaststellen dat de aandacht voor orde en netheid, en de daarmee gepaard gaande zin voor veiligheid, niet altijd in voldoende mate aanwezig was. Tijdens de bevraging heeft de commissie de indruk gekregen dat het veiligheidsbeleid in het departement zich voornamelijk toespitst op het vervullen van wettelijke procedures, waarbij de praktische invulling op de werkvloer niet altijd met het nodige enthousiasme wordt doorgetrokken. De commissie is van mening dat dergelijke situaties het aanbrengen bij studenten van een attitude inzake ordelijkheid en veiligheid kunnen bemoeilijken. Hoewel een aanzet tot attitudevorming wordt gegeven door het uitgeven van een brochure inzake veiligheid, is er nog ruimte voor een beter coachen vanuit het departement van een integraal bewustzijn inzake orde en veiligheid, enerzijds in de laboratoria en anderzijds in de daarmee gepaard gaande kwaliteitszorg in het onderwijs.

Ook stelt de commissie zich de vraag of de uitrusting waarover de opleiding beschikt, niet breder kan worden benut door het sluiten van partnerschappen met bijvoorbeeld de twee-cycli-opleidingen. In het bijzonder vermeldt de commissie hier het Autotechnologisch Centrum. Een partnerschap met een andere opleiding, binnen of buiten het IWT, lijkt, gezien de bezettingsgraad, zinvol om de noodzakelijke investeringen in het centrum in de toekomst vol te houden.

2.2.5.4 onderwijsdoelstellingen

Met een realistische visie op de toekomst van graduaatgericht onderwijs in automechanica en met een open visie op partnerschappen en samenwerkingsverbanden is de onderwijsvisie van de opleiding ook in dit instituut zeer sterk onderbouwd. Zo heeft de commissie tijdens de visitatie de zorg omtrent de afstemming van de onderwijsdoelstellingen op het hoger onderwijs teruggevonden bij alle opleidingsverantwoordelijken.

De continue afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld wordt momenteel verzekerd door de intense contacten tussen het onderwijzend personeel en het bedrijfsleven. De commissie heeft de indruk gekregen dat de wisselwerking tussen de afstemming en de contacten momenteel vrij informeel verloopt. Er bestaat binnen de opleiding geen betere procedure die deze wisselwerking op een meer wetenschappelijke manier zou ondersteunen, bijvoorbeeld door een periodieke bevraging van de afgestudeerden, en de commissie vraagt zich af of dergelijke procedure niet in de kwaliteitszorg kan worden opgenomen.

2.2.5.5 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Globaal gezien meent de commissie te mogen oordelen dat de verschillende aandachtspunten die horen bij dit thema goed tot zeer goed worden ingevuld. Inzage in de diverse documenten en de cursussen alsmede de bevraging van studenten en docenten tijdens de visitatie heeft de commissie overtuigd van de positieve karakteristieken van het opleidingsprogramma. Niet alleen het besef van de noodzaak aan een hoog actualiteitsgehalte van deze hoogtechnologische opleiding, maar ook de natuurlijke bezorgdheid over de in- en uitstroom van studenten en het meer dan voldoende aanbod van flexibele leerwegen is duidelijk aanwezig in de opleiding. De uitzonderlijke infrastructuur waarover de opleiding beschikt moet hier ook worden vermeld. Samen met de technische deskundigheid van de docenten verzekert een en ander het niveau en de inhoud van de diverse opleidingsonderdelen.

Uit de bevraging van de afgestudeerden bleek dat er verschillen bestaan over de inhoud van de opleiding tussen de alumni enerzijds en de school anderzijds. Bij de afgestudeerden leefde de opinie dat de opleiding weliswaar zeer sterk staat in het aanbrengen van basiskennis en technologische vaardigheden, maar dat de zachtere opleidingscomponenten, zoals taal, communicatievaardigheid en bedrijfsbeleid, ondervertegenwoordigd zijn in de opleiding. De commissie vindt dat de opleidingsverantwoordelijken zich moeten bezinnen over het creëren van een kader waarin dergelijke verschillen in visie met elkaar kunnen worden geconfronteerd.

2.2.5.6 *afstudeerwerk en werkveldervaring*

De commissie heeft een hoge graad van verantwoordelijkheidszin bij de opleidingsverantwoordelijken inzake het afstudeerwerk en werkveldervaring kunnen vaststellen. In dit kader kan, bij wijze van voorbeeld, worden vermeld dat er in de opleiding wordt nagedacht over het herinvoeren van een stage in de opleiding personenwagens. De bedrijfsbezoeken, waaronder een studiereis naar Duitsland, zijn een bewijs van de ingesteldheid waarmee de verantwoordelijken deze tak van de opleiding wensen te verzorgen.

De commissie vindt echter dat de evaluatie van de samenwerking met de bedrijven door studenten en begeleiders, in het kader van de eindwerken, momenteel op een te informele wijze gebeurt. De commissie beveelt aan dat de evaluatie op een meer structurele en formele wijze zou gebeuren, bijvoorbeeld door middel van een standaardprocedure en overeenkomstig enquêteformulier.

2.2.5.7 *internationale dimensie*

De commissie heeft vastgesteld dat het departement de nodige initiatieven heeft genomen om de internationale dimensie van de opleiding aanzienlijk te versterken, niet alleen door de hoger vermelde studiereizen naar Duitsland, maar ook door de aanstelling van een geschikte verantwoordelijke. De commissie wenst de opleidingsverantwoordelijken verder aan te bevelen de organisatie van het opleidingsprogramma ietwat ruimer vanuit de internationale dimensie te herbekijken, met het oog op het mogelijk verminderen van de huidige belemmeringen op de internationalisering.

Verder is de commissie van mening dat er nog ruimte is om de globale visie van het docententeam op de internationale uitwisseling te verbreden, opdat de algemene cultuur bij de docenten én studenten toch iets positiever zou komen te staan tegenover internationale programma's zoals Erasmus en Socrates.

2.2.5.8 *leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen*

De commissie heeft meerdere positieve elementen met betrekking tot dit thema vastgesteld. De goede communicatie tussen studenten en docenten draagt bij tot het optimaal gebruik van het groot aantal voorziene leermiddelen. Bij wijze van voorbeeld wordt hier vermeld: de computerklassen die het gebruik van moderne

computersoftware toelaten en die voorzien zijn van dataprojectoren en de inschakeling van de mediatheek in de practica van de opleiding.

Verder staat de commissie zeer positief tegenover de vele initiatieven inzake de invoering van innovatieve onderwijsvormen. Hoewel sommige van deze initiatieven veeleer spontaan ontspringen, erkent de commissie de aandacht die vanuit de hogeschool wordt besteed aan de invoering van nieuwe leermiddelen, zoals probleemgestuurd onderwijs en het gebruik van Blackboard.

Toch wenst de commissie aan te bevelen dat het departement en/of de hogeschool de nodige prioriteit zou schenken aan het oplossen van de operationele problemen met de invoering van Blackboard in de opleiding.

2.2.5.9 toetsing en evaluatie

Over de verschillende aandachtspunten die horen bij dit thema, heeft de commissie een positieve beoordeling. De bevraging van de studenten heeft de commissie ervan verzekerd dat elementen zoals organisatie van toetsen en examens en transparantie van de evaluatie met de nodige zorgzaamheid worden ingevuld.

De commissie acht het wenselijk dat de hogeschool en het departement zich zouden bezinnen over de invoering van gemeenschappelijke deliberatiecriteria voor de verschillende opleidingen binnen het departement, vanuit een optiek van verbetering van de coherentie tussen de verschillende examenjury's en het vergroten van de transparantie van de beoordeling ten aanzien van de studenten.

2.2.5.10 studie en studentenbegeleiding

Ook hier heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding de verschillende aandachtspunten over dit thema op een positieve wijze invult. Als meest sprekende voorbeelden worden hier vermeld: het differentiëren van de opleiding, het invoeren van een extra cursus wiskunde, en de toetsen en remediering tijdens de semesters.

De commissie vraagt zich evenwel af of de studentenparticipatie in de opleiding niet kan worden versterkt en wenst een onderzoek hiervan aan te bevelen.

2.2.5.11 studeerbaarheid en studierendement

Het studierendement en de studeerbaarheid binnen de opleiding worden momenteel op een klassieke, veeleer intuïtieve wijze benaderd. De commissie heeft verder vastgesteld dat de opleidingsverantwoordelijken zich bewust zijn van de noodzaak aan een meer objectieve benadering. De commissie wenst de opleiding te steunen indien ze zich terecht zou beroepen op ondersteuning vanuit de hogeschool en/of de associatie. Hierbij wordt dan in eerste instantie gedacht aan de moeilijke instrumenten, zoals studietijdmeting.

2.2.5.12 afgestudeerden

De afgestudeerden spraken hun waardering voor de opleiding uit. Ook bij de vertegenwoordigers van het werkveld werd een algemene positieve waardering voor de afgestudeerden geuit. Hoewel er geen formele alumniwerking bestaat, zijn er in de school tal van initiatieven die de contacten tussen de school en de alumni verzekeren. In het bijzonder kunnen hier de themacongressen van het ATC worden vermeld.

De commissie is verder van oordeel dat de opleiding zich moet bezinnen over de opportuniteit van een meer formele, meer frequente bevraging en opvolging van de afgestudeerden, met terugkoppeling naar de leerprogramma's.

2.2.5.13 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de opleiding positieve impulsen bestaan die de samenwerking met derden bevorderen in het kader van onderzoeksprojecten en projecten inzake maatschappelijke dienstverlening. Hier dienen expliciet de ATC-avonden vermeld te worden, die een zekere uitstraling van de school in het werkveld met zich mee brengen. Verder kan worden gesteld dat de opleiding, met haar verschillende labs waaronder het Autotechnologisch Centrum, uitstekend geplaatst is om mee te werken aan onderzoeksprojecten. Zo kan de commissie aanvragen binnen het HOBU-kader en zelfs binnen het 6th FRAME van de EU vernoemen. De commissie stelt zich hier de vraag hoe het departement, met een takenverdeling onder het personeel die vooral gericht is op de didactiek, de inzet voor deelname aan dergelijke onderzoeksprogramma's zal verrekenen.

2.3 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

inleiding

Dit terugmeldingsrapport handelt over de één-cyclus-opleiding Mechanica, studiegebied industriële wetenschappen en technologie, van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen. De hogeschool biedt de opties mechanica en automechanica aan. In de optie mechanica worden twee afstudeerrichtingen, namelijk mechanica en kunststofverwerking, aangeboden. De gevisiteerde opleiding is gevestigd op de campus Kortrijk, Doorniksesteenweg 145 te 8500 Kortrijk en maakt deel uit van het departement VHTI.

situering

2.3.1 de hogeschool

2.3.1.1 onderwijsaanbod

De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen bestaat uit zeven departementen namelijk HANTAL, HIVV, VHTI, IPSOC, HIVB, PHO en RENO. In deze departementen worden één-cyclus-opleidingen aangeboden in de studiegebieden Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Gezondheidszorg, Industriële Wetenschappen en Technologie, Sociaal-Agogisch Werk, Biotechniek en Onderwijs. De hogeschool heeft vier vestigingsplaatsen: Kortrijk, Roeselare, Tielt en Torhout.

2.3.1.2 centrale beleidsstructuur

Het centrale beleid wordt waargenomen door de algemene vergadering, de raad van bestuur, de algemeen directeur, de heer Eric Halsberghe, en het directiecomité. Het directiecomité is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de hogeschool. Dit comité bestaat uit de zeven departementshoofden, de diensthoofden van de overkoepelend ingerichte diensten en de algemeen directeur die het voorzitterschap waarneemt.

2.3.1.3 unit-management

Het zelfevaluatie-rapport stelt dat de hogeschool geopteerd heeft voor unit-management voor de departementen. Dit betekent binnen de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen concreet:

- maximale bevoegdheden worden toegekend aan de departementen ondermeer het beschikken over een vooropgestelde financiële begroting en een omkaderingsbegroting;

- de centrale diensten met name algemeen secretariaat, personeel, communicatie en financiën zijn kwantitatief beperkt in omvang;
- er wordt gewerkt met overkoepelende projectgroepen die de deskundigheid uit de verschillende departementen samenbrengen. Er zijn projectgroepen voor onder andere kwaliteitszorg, onderwijsinnovatie, communicatie, pastoraal, internationalisering, mediatheken, integratie van studenten met een handicap, begeleiding en vorming, training en opleiding geïnstalleerd die overkoepelend over allerlei onderwerpen het directiecomité inspireren en adviseren.

2.3.1.4 centrale inspraakstructuur

De inspraakorganen die bij decreet verplicht zijn, namelijk de academische raad, de studentenraad en het hogeschoolonderhandelingscomité, zijn opgericht en lijken behoorlijk te functioneren.

2.3.1.5 de kwaliteitszorg in het centraal beleid

De hogeschool heeft een structuur inzake kwaliteitszorg uitgebouwd. De algemeen directeur en het directiecomité zetten de algemene krijtlijnen van deze kwaliteitszorg uit. Er is een coach kwaliteitszorg aangesteld die erover waakt dat de agenda van de overkoepelende kwaliteitszorggroep conform is aan de uitgezette strategie van het directiecomité. Per departement is een lid opgenomen in deze overkoepelende kwaliteitszorggroep. Ook de coördinatoren voor overkoepelende studie- en studentenbegeleiding en onderwijsvernieuwing maken deel uit van deze groep. De groep wordt geleid door de algemene kwaliteitscoördinator, de heer Johan De Langhe. De overkoepelende kwaliteitszorggroep krijgt als taak procedures en documenten op te stellen inzake kwaliteitszorg die in alle departementen zullen worden gebruikt. De departementale coach kwaliteitszorg zorgt ervoor dat deze zaken doorstromen naar het departement.

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt de kernideeën waarop het gehanteerde kwaliteitsmodel steunt:

- zelfevaluatie (self-assessment) vormt de cruciale sleutel in alle kwaliteitsverbeteringsprojecten;
- de hogeschool ontwikkelt zich als een lerende organisatie;
- basisvragen die telkens ten grondslag liggen bij het werken met het model: wat zijn de resultaten van de nulmeting? is er een strategische visie? is er een concrete planning? zijn er op regelmatige tijdstippen evaluaties om de PDCA-cyclus compleet te maken?
- unit management: de diverse units, departementen, mogen/moeten eigen prioriteiten stellen voor zover die passen in het globale beleid van de hogeschool;
- het kwaliteitsmodel is gebaseerd op het EFQM-model.

▪ *voorstelling en concrete invulling van het kwaliteitsmodel van de hogeschool*

Om vlotter te kunnen communiceren over de aanpak van het kwaliteitsmodel én over de concrete inhoud, wordt het kwaliteitsmodel visueel voorgesteld door middel van 6 cirkels. De 3 binnenste cirkels beschrijven de kwaliteitszorg, de 3 buitenste cirkels geven een overzicht van het evaluatiesysteem.

de basisprincipes waarop kwaliteitszorg in de hogeschool steunt

Deze basisprincipes hebben betrekking op de opdrachtverklaring en een aantal kritische processen. De opdrachtverklaring van de hogeschool vermeldt:

- hogeschoolonderwijs is de kernopdracht van de KATHO;
- een team van medewerkers creëert samen met studenten en het werkveld boeiende en stimulerende leeromgevingen voor praktijkgerichte opleidingen binnen het hoger onderwijs;
- iedereen kan er vanuit leerervaringen op actieve wijze eigen talenten ontplooiën en zelfsturing ontwikkelen in functie van een leven lang leren;
- in dit leerproces is er ruimte voor waardeontwikkeling, ethische reflectie en zingeving;
- De KATHO wil aan het christelijk verhaal een eigentijdse plaats geven in het licht van een mondiale en multiculturele samenleving. Dit gebeurt in openheid en respect voor ieders overtuiging;
- er wordt bijzondere aandacht besteed aan wie minder bevoorrecht is of moeilijke momenten doormaakt;
- iedereen die bij de KATHO betrokken is, kan deze opdracht mee concretiseren;
- de bestaande basiskwaliteit vormt het vertrekpunt voor dit dynamisch groeiproces.
- in dit proces staan drie toetsstenen centraal: de waarde voor de student en de gediplomeerde, de waarde voor de medewerkers en de maatschappelijke waarde.

De hogeschool stelt volgende kritische processen voorop:

- praktijkgericht onderwijs verstrekken met aandacht voor de gehele mens achter de student;
- het leerproces moet een boeiend interactief gebeuren zijn, met gaandeweg ontwikkeling van de zelfsturing bij de student;
- maatschappelijke dienstverlening;
- projectmatig wetenschappelijk onderzoek.

de aandachtsgebieden van het EFQM-model

Door met het EFQM-model te werken, bouwt de hogeschool de garantie in dat alle deelgebieden van kwaliteitszorg de nodige aandacht blijven krijgen.

de prioriteiten voor de hogeschool en per departement

Naast algemene prioriteiten, op middellange termijn, kunnen de diverse departementen eigen accenten invullen waarbij ze rekening houden met de eigen huiscultuur, eigen noden en mogelijkheden.

het knipperlichtenmodel

Een aantal 'makkelijk' te meten variabelen worden nauwgezet en continu opgevolgd met als doel tijdens het werken aan gestelde prioriteiten, ook de algemene werking te blijven bewaken. Door regelmatige verslaggeving kan het management de evolutie van de kritische factoren van dichtbij opvolgen en bijsturen waar nodig.

de specifieke evaluatie-instrumenten

Volgende instrumenten werden ontwikkeld en/of gebruikt:

- een instrument voor het evalueren van studie- en studentenbegeleiding;
- EVADOC, dit is een door VVKHO en KUL ontwikkeld instrument waarbij lectoren hun doceergedrag kunnen evalueren;
- een schooleigen instrument voor zelfevaluatie omtrent doceergedrag;
- de enquête omtrent tevredenheid bij afgestudeerden;
- de tevredenheidsenquêtes bij huidige studenten;
- de bevraging van het werkveld en stageplaatsen omtrent gehanteerde beroeps- en opleidingsprofielen.

de borging

Wat reeds goed is, wordt geborgd in procedures en principes, verbeterdoelen worden opgevolgd met behulp van de Demingcirkel.

- *De elementen van de interne kwaliteitsbewaking*

De hogeschool schuift enkele belangrijke elementen van de interne kwaliteitsbewaking naar voren.

de decretale evaluatie

Tijdens het academiejaar 2000-2001 kwam het laatste derde van het personeelsbestand aan bod in de decretaal bepaalde evaluatie. Naar aanleiding van deze evaluatie werd feedback ingewonnen bij alle betrokkenen (studenten, leidinggevenden, optieverantwoordelijken). Alle betrokken collega's hadden zowel een functioneringsgesprek als een beoordelingsgesprek met het departementshoofd.

onderwijsinnovatie

Daar onderwijsinnovatie voor de hogeschool een absolute topprioriteit is, werden hiervoor de nodige middelen vrijgemaakt. Per departement wordt ruimte gecreëerd voor een coach en er werd een overkoepelende coördinator aangesteld. Alle coaches ondergingen een uitgebreid vormingsprogramma (onder andere inzake projectwerk). Elk departement voerde onderwijsvernieuwingsprojecten uit, die de zelfsturing van de studenten verhogen. Daarnaast worden residentiële tweedaagse vormingprogramma's aangeboden aan de medewerkers waarbij ze, onder meer aan de hand van workshops die worden gegeven door collega's, kennis kunnen maken met technieken van onderwijsinnovatie. Deze tweedaagse vormingprogramma's blijven voorlopig bestaan.

de studie- en studentenbegeleiding

In overeenstemming met het hogeschooldecreet werd de studie- en studentenbegeleiding voor eerstejaarsstudenten (maar ook voor de tweede- en derdejaarsstudenten) geëvalueerd en bijgestuurd. Inmiddels is een overkoepelend coach geïnstalleerd, en heeft ieder departement zijn eigen coach 'studie- en studentenbegeleiding'. Deze coaches vergaderen maandelijks tijdens het academiejaar. De zorgplannen werden aan de bevoegde instanties overgemaakt. Alle zorgplannen werden inmiddels reeds geëvalueerd op hun stadium van realisatie en waar nodig bijgestuurd.

de curriculumontwikkeling

Het uitgebreid eindrapport door de werkgroep 'curriculumontwikkeling' met criteria, aandachtspunten en tips die als basis moeten dienen bij het ontwikkelen van nieuwe curricula, werd aan de opdrachtgevende academische raad voorgesteld.

het knipperlichtenmodel

Het knipperlichtenmodel werd conceptueel volledig uitgewerkt door de projectgroep kwaliteitszorg. Het eindrapport wordt nu opgenomen in de ontwikkeling van een ruimer 'Management Information System'. Tot op heden werd dit management informatiesysteem nog niet concreet gerealiseerd.

PROZA

Als lid van de PROZA-werkgroep is de KATHO medeauteur en initiatiefnemer in de verdere ontwikkeling van het PROZA-model dat ook intern heel vaak gebruikt wordt. Er werd tijdens het academiejaar 1999-2000 volop aan de ontwikkeling van de nieuwe versie van het PROZA-model meegewerkt.

2.3.2 het departement VHTI

2.3.2.1 het onderwijsaanbod en de vestiging

De doorgelichte opleiding maakt deel uit van het departement VHTI. Het departement VHTI is gevestigd op de campus Kortrijk. Op deze campus zijn ook nog de departementen HANTAL, HIVV en IPSOC gevestigd. Het departement VHTI omvat één-cyclus-opleidingen binnen de studiegebieden 'Industriële Wetenschappen en Technologie' en 'Handelswetenschappen en Bedrijfskunde' van de hogeschool. In het departement VHTI worden volgende opleidingen aangeboden:

- Handelswetenschappen en Bedrijfskunde: Toegepaste Informatica
- Industriële Wetenschappen en Technologie: Elektriciteit: - Elektriciteit
- Elektronica: - Automatisering
- Computertechnieken
- Telecommunicatie
- Elektromechanica
- Klimatisatie
- Mechanica: - Mechanica: - Mechanica**
- Kunststoffverwerking**
- Automechanica**

2.3.2.2 beleidsstructuur van het departement VHTI

Het departementale beleid van VHTI wordt onder leiding van departementshoofd Roderik Valcke gevoerd samen met een coördinatieraad bestaande uit acht medewerkers, zijnde zeven opleidingscoördinatoren en de studentensecretaris. De opleidingscoördinatoren zijn mede verantwoordelijk voor de organisatie en de behartiging van een opleiding of voor de groep van algemene vakken. Voor wat betreft de veiligheid en het comfort van de werkomgeving en van het werkklimaat is een departementaal CPBW werkzaam.

2.3.2.3 de kwaliteitszorg in het departement

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat in nauwe samenwerking met de verschillende overleg- en medezeggenschapsorganen in 2001 de opdrachtverklaring en strategische doelstellingen voor het departement VHTI openbaar gepubliceerd werden. Die luiden als volgt:

- KATHO departement VHTI wil kwaliteitsvol hoger onderwijs bieden met de garantie dat de gediplomeerden over het potentieel beschikken om in de toekomst mee te kunnen met de technologische evoluties die zich aandienen;
- Het opleidingsprogramma wil de nadruk leggen op praktijkgerichte opleiding. In het opleidingsprogramma wil het departement inspelen op de noden en tendensen van de industriële, bedrijfskundige en maatschappelijke evoluties van vooral de regio;
- KATHO departement VHTI wil de opleidingen ondersteunen met een stevige theoretische basis met aandacht voor talenkennis, sociale en communicatieve vaardigheden en beroepsethiek;
- KATHO departement VHTI wil deelnemen aan regionale ontwikkelingsprojecten en een aanbod bieden van navormingsopleidingen. Er wordt nagestreefd om goede relaties te onderhouden met de industrie en sociaal-economische milieus;
- KATHO departement VHTI doet aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek ten dienste van de regionale industriële ontwikkeling;
- KATHO departement VHTI wil sensibiliserend deelnemen aan de Europees-internationale dimensie en wil personeel en studenten kansen bieden zich te verruimen via internationale ervaringen zoals individuele studentenmobiliteit, lectorenmobiliteit, groepsstudentenmobiliteit, seminars en curriculumontwikkeling;

- KATHO departement VHTI heeft aandacht voor de sociaal zwakkere en de mindervalide student, en wil daadwerkelijk ingaan op behoeften;
- KATHO departement VHTI draagt teamwerk hoog in het vaandel en biedt ruime mogelijkheden voor professionalisering. Het wil zich inzetten voor het creëren van een aangename en collegiale werksfeer;
- KATHO departement VHTI wil een goede relatie onderhouden met de afgestudeerden, door een goed alumni-beleid te voeren, en door een posthogeschool- en navormingsprogramma aan te bieden;
- KATHO departement VHTI wil de toekomstige evoluties op het vlak van technologie en informatica opvolgen; indien die toekomstgericht zijn, wil het die inhoudelijk inbouwen in het studieprogramma;
- KATHO departement VHTI wil nieuwe didactische werkvormen evalueren en die, indien ze efficiënt en haalbaar zijn, in dialoog met de studenten, implementeren in het onderwijsgebeuren;
- KATHO departement VHTI wil de katholieke identiteit borgen en die in dialoog met de studenten hedendaags invullen. Het departement wil ook ondersteuning geven aan extrapastorale activiteiten.

In het departement VHTI bestaat ook een departementale kwaliteitszorggroep, die wordt voorgezeten door de departementaal kwaliteitsverantwoordelijke, de heer Johan Acx, die de agenda van de vergaderingen van deze groep grotendeels bepaalt. In deze groep zijn lectoren uit de meeste opleidingen vertegenwoordigd en ook het departementshoofd. De departementale kwaliteitszorggroep vergadert 4 tot 6 maal per academiejaar, naargelang de behoefte. De doelstellingen en actiepunten worden door de kwaliteitszorggroep vastgesteld en geïmplementeerd voor het hele departement. Het beleid en de vorderingen worden ingepast in het zelfevaluatiemodel PROZA. Volgens het principe van de Demingcirkel wordt het beleid bijgestuurd. Ook in de departementale coördinatieraad en departementale raad komen regelmatig kwaliteitsitems aan bod. Via de opleidingscoördinatoren stromen deze punten dan door naar de diverse opleidingen. De opleidingen zelf werken veel van deze punten concreet uit. De opleidingscoördinator rapporteert in de coördinatieraad.

2.3.2.4 de inspraakstructuur

Op het departement functioneert een departementaal onderhandelingscomité en de departementale raad. De studentenparticipatie is georganiseerd in de studentenraad die bestaat uit verkozen klasvertegenwoordigers. Vanuit de studentenraad worden studenten afgevaardigd naar verschillende inspraakorganen.

2.3.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica

2.3.3.1 beleidsstructuur

De opleidingscoördinator vormt de directe link tussen de studenten, lectoren en de directie. De coördinator, die wordt bijgestaan door een opleidingsbediende, zorgt voor de dagdagelijkse organisatie. Het onderwijzend personeel wordt gegroepeerd in opleidingsteams.

De basisopleiding Mechanica bestaat uit twee opleidingsteams: één voor de optie Mechanica en Kunststofverwerking - coördinator is de heer Frank Snauwaert -, en één voor de optie Automechanica met als coördinator de heer Christophe Hallaert. Voor de algemene vakken is er een afzonderlijk opleidingsteam.

De opleidingsvergadering wordt geleid door de opleidingscoördinator en wordt op regelmatige basis bijeengeroepen. Door de nauwe betrokkenheid van het personeel met het departement zal de werking van het opleidingsteam invloed hebben op diverse aspecten van het onderwijsgebeuren.

2.3.3.2 de kwaliteitszorg in de opleiding

Op opleidingsniveau is in het departement VHTI niet in een structuur inzake kwaliteitszorg voorzien. De opleidingen zijn te klein om een eigen kwaliteitscoördinator te laten fungeren. Daarom werd gekozen voor één kwaliteitscoördinator voor het hele departement. De kwaliteitscoördinator bepaalt de agenda van de vergaderingen van de departementale kwaliteitszorggroep. Hij is ook lid van de departementale raad, waar steevast een agendapunt kwaliteitszorg geprogrammeerd wordt. De kwaliteitscoördinator is ook de coach voor studie- en studentenbegeleiding, zit dus ook het analyseteam voor, en neemt deel aan de vergaderingen op overkoepelend niveau inzake studie- en studentenbegeleiding. Dit komt omdat het departement van mening is dat kwaliteitszorg en studie- en studentenbegeleiding hand in hand moeten gaan. De kwaliteitscoördinator is ook werkzaam in de overkoepelende kwaliteitszorggroep. De kwaliteitscoördinator volgt de jaarlijkse strategiedagen en neemt regelmatig deel aan navorming inzake kwaliteitszorg en studie- en studentenbegeleiding. Vanaf dit academiejaar is de kwaliteitscoördinator ook deels verantwoordelijk voor de begeleiding van beginnende lectoren.

In de opleiding zelf staat vooral de opleidingscoördinator borg voor de kwaliteit van het geboden onderwijs, het profileren van de opleiding binnen het departement, het onderhouden van de contacten met het werkveld en gelijkaardige opleidingen in andere instituten. Hij zorgt voor een goede communicatie tussen de medewerkers, stimuleert navorming en bevordert teamwerk. Hij waakt over het bereiken van de specifieke opleidingsdoelstellingen, het voldoende aanwezig zijn van didactische middelen, en over de geactualiseerde uitrusting van de labo's.

2.3.4 slotbeschouwing

De commissie is van oordeel dat er binnen het departement, voor wat betreft de één-cyclus-opleidingen Mechanica en Automechanica, een kwaliteitszorgsysteem geïnstalleerd is dat in de ruime zin als zeer goed kan worden beoordeeld. De verticale integratie van de verschillende kwaliteitscentra zorgt in veel gevallen voor een dynamiek die stimulerend werkt zowel voor de studenten als voor de docenten. Toch meent de commissie dat, gezien de grootte van het departement, het departement zich moet beraden over het doortrekken van de verticale integratie tot op het niveau van de opleidingen.

2.3.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen

2.3.5.1 bespreking van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Het zelfevaluatierapport beschrijft op een klare en omvattende wijze het beleid en de kwaliteitszorg van de instelling, het departement en de opleidingen, tot op het niveau van de departementale kwaliteitszorggroepen. Uit de confrontatie tussen de bevraging van de opleidingsverantwoordelijken tijdens de visitatie en het ZER concludeert de commissie dat er binnen de opleiding, op het niveau van de docenten, individuele kwaliteitscirkels bestaan die de commissie positief beoordeelt maar niet worden vermeld in het ZER. De commissie heeft de indruk dat bij het schrijven van het ZER de verantwoordelijken van de opleidingen Mechanica en Automechanica mogelijk niet in eerste lijn werden betrokken.

2.3.5.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De commissie heeft tijdens haar bezoek talrijke realisaties van voorbeeldige kwaliteitszorginstrumenten kunnen vaststellen. Onderwijsvernieuwingprojecten, studieduurmetingen en zelfevaluatieprocedures zijn concrete begrippen binnen de beide gevisiteerde onderwijsgemeenschappen. Blijkbaar zijn er voldoende ruimte en middelen gecreëerd om de visie en strategie, die door de hogeschool en het departement worden gestuurd, te realiseren tot in de klaslokalen en de laboratoria toe, hoewel er op het niveau van de opleidingen geen formele structuur inzake kwaliteitszorg aanwezig is. Daarentegen worden er binnen elke opleiding op geregelde tijdstippen wel zogenaamde opleidingsvergaderingen gehouden, waar onder andere de actuele kwaliteitszorg op de agenda staat.

Toch stelde de commissie tijdens de visitatie vast dat de wisselwerkingen tussen het departement enerzijds en respectievelijk de opleidingen Mechanica en Automechanica anderzijds niet altijd tweezijdig is. Hoewel er in beide opleidingen een duidelijke zorgzaamheid omtrent kwaliteitsbewaking bestaat, wordt deze zorgzaamheid in hoge mate gegeneerd door een spontane groepsdynamiek die zelf wordt geschraagd door persoonlijke initiatieven van enkele voorbeeldige docenten. Deze vorm van kwaliteitszorg is weliswaar sprekend voor de verantwoordelijkheidszin van de respectieve docententeams, maar toch vindt de commissie dat de kwaliteitszorg tussen de onderscheiden opleidingen moet worden geharmoniseerd en binnen de opleidingen moet worden geüniformiseerd. In het bijzonder vermelden we hier de studentenbevragingen in het kader van de zelfevaluatie die binnen eenzelfde docentengroep sterk van elkaar kunnen verschillen. Een eenvormige bevraging, eventueel geaccentueerd naar het vakgebied toe, lijkt de commissie meer dan aangewezen.

Meer algemeen raadt de commissie de hogeschool en het departement aan om zich verder te bezinnen over de kwaliteitszorgvoorziening naar de opleidingen toe. Hierbij merkt de commissie op dat de opleidingen mechanica en automechanica gezamenlijk ruim 250 studenten tellen, en het departement VHTI over haar 7 opleidingen nagenoeg 1000 studenten. Een mogelijk verdere structuuruitbouw, bijvoorbeeld binnen het kader van de opleidingsvergaderingen, lijkt de commissie, gezien de aantallen, niet onlogisch.

De commissie beoordeelt de invulling van met kwaliteitszorg geassocieerde noties zoals netheid, ordentelijkheid en veiligheid in de onderwijsruimten over het algemeen als positief. De verwantheid met de waardeontwikkeling bij de studenten heeft de commissie evenzeer kunnen vaststellen. Hier heeft de commissie echter waargenomen dat het veiligheidsbewustzijn bij het personeel veeleer vanuit henzelf komt, dan wel vanuit een

algemeen beleid van de hogeschool. Jaaractieplannen rond preventie bleken bijvoorbeeld niet gekend bij het personeel. De commissie vraagt zich af of ook hier een verdere structurele onderbouw van de schakel tussen beleidsvisie van het departement/hogeschool enerzijds en de initiatieven op de werkvloer anderzijds niet wenselijk is.

2.3.5.3 personeel

De structuur die het departement VHTI voor haar personeelsbeleid heeft uitgewerkt met het oog op bevordering van de onderwijskwaliteit in de brede zin, beoordeelt de commissie als zeer goed. Niet alleen de decretaal opgelegde omkaderingsprocedures maar ook eigen instrumenten die passen in een modern human resources management, heeft de commissie teruggevonden. Zo wordt het professionaliseringsbeleid van het personeel geconcretiseerd door een gecoördineerd beleid van vorming, training en opleiding (VTO). Mede de manier waarop dit VTO-gebeuren wordt aangeboden, vanuit een gemeenschappelijk gedachtegoed van de KATHO, draagt blijkbaar bij tot een buitengewone teamspirit binnen de onderwijsgroepen, zowel bij mechanica als bij automechanica. De commissie wenst hier ook expliciet melding te maken van het door de hogeschool recent uitgewerkte zelfevaluatiepakket voor docenten.

Over alle bij dit thema horende aandachtspunten die door de VHLORA werden vooruitgeschoven, is de commissie het eens dat die voor wat betreft de gevisiteerde opleidingen goed tot zeer goed worden ingevuld. Enkele bemerkingen verdienen echter te worden aangehaald.

Zo is de commissie van oordeel dat de opvolging van de functioneringsgesprekken mogelijk kan worden verbeterd door een meer gestructureerde aanpak van opvolging en verbetering. Ook kan de commissie begrip opbrengen voor het standpunt van de leerkrachten over het VTO-beleid, met name de overlapping tussen het tijdstip van het VTO-lessenaanbod met dat van hun lessenrooster. Het standpunt van het departementsbeleid, waarbij de organisatie van de zelfstudie in de lessen kan worden aangewend om dit conflict te omzeilen, kan eveneens door de commissie worden bijgetreden. Ook hier vindt de commissie dat een verbreding van het draagvlak departement-opleidingsvergadering deze discussie vooruit kan helpen.

De evaluaties van de vak/docent-combinaties wordt momenteel ingevuld op drie verschillende manieren: de decretaal opgelegde evaluatie, éénvormig binnen het departement; de zelfevaluatie op basis van het door de werkgroep kwaliteitszorg uitgewerkte instrument EVADOC; de zelfevaluatie op basis van eigen enquêteformulieren. De commissie beveelt aan dat het departement of de hogeschool zich zou bezinnen hoe ze hier kunnen komen tot een gelijkvormige evaluatieprocedure. Indien de decretale evaluatie door een derde moet worden uitgevoerd, lijkt het de commissie aangewezen dat de enquêtering zou worden gehouden veeleer door een persoon die onafhankelijk staat ten opzichte van het onderwijzend personeel dan door het departementshoofd, zoals momenteel gebeurt.

2.3.5.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De commissie bekeek de staat van de diverse onderwijsruimten, mediatheek en computerfaciliteiten bij haar rondgang. Algemeen kan ze stellen dat, wat de mediatheek en de computerfaciliteiten betreft, de werking en uitrusting als zeer goed kan worden beoordeeld. De studenten kunnen beschikken over alle moderne

computerinfrastructuur, en de toegang tot opleidingsgerelateerde informatie wordt sterk vergemakkelijkt door de professioneel gerunde mediatheek. Ook voor de opleiding beschikt de school over diverse moderne computerklassen. In het bijzonder wenst de commissie de door SOVO gefinancierde en door studenten beheerde computerzaal te vermelden. De beschikbaarheid van computerpresentatieprojectoren in de diverse opleidingslokalen kan echter nog wat worden vergroot.

De diverse laboratoria voor de vele practica die de opleidingen ondersteunen lijken goed tot zeer goed te zijn uitgerust. Bij het bezoek kon in vele laboratoria de gunstige invloed van de samenwerking met het bedrijfsleven worden vastgesteld. De rondgang door de school en de verschillende bevragingen hebben de commissie tevens overtuigd van de zorg voor attitudevorming inzake veiligheid en ordentelijkheid. De commissie heeft kunnen vaststellen dat het bewustzijn van het belang hiervan doordrongen is in de ziel van de opleiding.

De bevraging van de docenten heeft de commissie geleerd dat de verschillende desiderata van de docenten niet volledig worden gedragen door een departementale consensus over de concretisering van de opleidings- en beroepsprofielen. Hier wil de commissie het hogeschoolbeleid aanbevelen zich te bezinnen over hoe de communicatie tussen enerzijds de departementsverantwoordelijken en anderzijds de opleidingsverantwoordelijken kan worden verbeterd met betrekking tot dit thema.

Specifiek voor de opleiding Mechanica lijkt het de commissie aangewezen dat de hogeschool zou onderzoeken of een praktijkopleiding in plaatbewerking kan bijdragen tot het realiseren van het beroepsprofiel en hoe ze eventueel kan worden aangeboden.

2.3.5.5 onderwijsdoelstellingen

De commissie heeft vastgesteld dat de goede contacten tussen het bedrijfsleven en de hogeschool borg staan voor een continue afstemming van de onderwijsdoelstellingen op de afstudeermarkt. Het departement heeft in haar opleidingsstructuren in de nodige flexibiliteit voorzien opdat zowel de opleidingscurricula als de labuitrustingen worden geactualiseerd binnen een stramien waarin de basisopleiding haar plaats verzekerd vindt. Het is deze basisopleiding die mee de mogelijkheid tot overstap naar het hoger onderwijs van twee cycli helpt te verwezenlijken.

2.3.5.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De commissie heeft de invulling van de verschillende aandachtspunten die horen bij dit thema bestudeerd aan de hand van het zelfevaluatie-rapport en de bevraging tijdens de visitatie. In het algemeen kan gesteld worden dat de goede werking van de opleidingsvergaderingen samen met de kwaliteitsgerichte ingesteldheid van de docenten verantwoordelijk zijn voor de concretisering van de onderwijsdoelstellingen, alsook voor de voortdurende bewaking van het actualiteitsgehalte, het inhoudelijk niveau en de coherente opbouw van de opleiding.

In het bijzonder wordt de juiste balans tussen theoretische basiskennis en praktische vaardigheidstraining gevonden in een gemeenschappelijk kader van attitudevorming, met de nodige aandacht voor de

karakteristieken van de studenteninstroom. In deze optiek deelt de commissie de bezorgdheid van de diverse opleidingsverantwoordelijken omtrent de verschuiving van de vaardigheden van de studenteninstroom uit het secundair onderwijs. De commissie heeft begrip voor de vragen over de externe randvoorwaarden, en meer bepaald over de randvoorwaarden die te maken hebben met de eigenheid van het wettelijk onderwijskader die de vlotte afstemming van de verschillende onderwijsnetten op elkaar niet altijd bevoordeelt.

De commissie heeft verder vastgesteld dat de impulsen die de continuering van de curriculumontwikkeling stuwen afkomstig zijn van veeleer informele contacten van individuele docenten met de industrie in het kader van eindwerken. Hiervoor lijkt geen structureel georganiseerde discussie tussen industrie en opleiding te bestaan. De commissie is van oordeel dat de opleidingen zich moeten bezinnen over het nut van een meer gestructureerde aanpak van de contacten met de industrie, bijvoorbeeld in het kader van de opleidingsvergaderingen.

2.3.5.7 *afstudeerwerk en werkveldervaring*

De commissie heeft de hoge graad van zorgzaamheid over de opstart, de begeleiding en de beoordeling van het eindwerk en de stage tijdens de visitatie kunnen vaststellen. Ze heeft echter de indruk gekregen dat de impuls voor deze zorgzaamheid veeleer van de individuele docenten lijkt te komen dan wel van een door kwaliteitszorg geïnspireerde departementale bewegwijzering. Hoewel de bijlagen aan het zelfevaluatierapport éénvormige formulieren aangeven, lijkt het de commissie dat er ruimte bestaat om de verschillende procedures voor opvolging en beoordeling van het eindwerk tussen de verschillende opleidingen meer transparant op elkaar af te stemmen.

2.3.5.8 *internationale dimensie*

Het internationaliseringbeleid op het niveau van het departement en op het niveau van de opleidingen is zeer sterk uitgebouwd, voor de opleiding Automechanica iets meer dan voor de opleiding Mechanica. De instroom zowel als de uitstroom liggen op een goed niveau qua aantallen en qua diversiteit van uitwisselingsscholen. De commissie staat zeer positief tegenover de invulling van dit thema en kan enkel suggereren om dit beleid verder uit te bouwen ten behoeve van de docentmobiliteit.

2.3.5.9 *leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen*

De hogeschool en het departement hebben een positieve cultuur inzake de invoering van innovatieve onderwijsvormen geschapen. Er zijn talrijke voorbeelden waarbij veelvuldig gebruik wordt gemaakt van het Blackboard-internetplatform. De omkadering vanuit de hogeschool en het departement voor wat betreft de interne toetsing van de verschillende onderwijsactiviteiten aan de moderne kwaliteitszorg is vermeldenswaardig. Zo staat de commissie zeer positief tegenover de initiatieven die de school heeft ontwikkeld met betrekking tot zelfsturing van de studenten.

De commissie wenst de opleidingen verder aan te bevelen zich te bezinnen over hoe de zelfstudie en de zelfwerkzaamheid van de studenten beter kunnen worden geïntegreerd in de opleiding. De hiermee gepaard gaande vermindering van contacturen zou ruimere mogelijkheden scheppen voor de docenten met betrekking tot bijvoorbeeld het bijwonen van de VTO-bijscholingscursussen. Verder moeten er stappen worden gezet om de visie van de docenten op deze thematiek enigszins te verruimen.

2.3.5.10 toetsing en evaluatie

Wat betreft de aandachtspunten inzake toetsing en evaluatie van de studenten vindt de commissie het vermeldenswaardig dat de gevisiteerde opleidingen een behoorlijke balans tussen de verschillende evaluatievormen, waaronder de permanente evaluatie, hebben gevonden. Bij de bevraging van de studenten heeft de commissie de grote tevredenheid van de studenten over de leersituatie en -evaluatie kunnen waarnemen.

De commissie vindt het wenselijk dat de hogeschool en het departement zich zouden bezinnen over de invoering van gemeenschappelijke deliberatiecriteria voor de verschillende opleidingen binnen het departement, vanuit een optiek van verbetering van de coherentie tussen de verschillende examenjury's en vergroting van de transparantie van de beoordeling ten aanzien van de studenten.

2.3.5.11 studie en studentenbegeleiding

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de hogeschool en het departement alles in het werk stellen om de instroom van leerlingen uit het secundair onderwijs zo goed mogelijk op te vangen. Hierbij wordt niet enkel gedacht aan eerstelijnszorg, zoals informeren en adviseren, maar wordt ook nagedacht over bijvoorbeeld het differentiëren naargelang de vooropleiding. Met ruim 100 eerstejaarsstudenten staat de gevisiteerde opleiding Mechanica sterk in de regio.

De talrijke begeleidingsfaciliteiten die het departement aanbiedt, hierbij geruggensteund door een werkgroep 'studie en studentenbegeleiding', die actief is op hogeschoolniveau, passen in een ruim kader van kwaliteitszorg dat de hogeschool hanteert. Wat betreft de studentenbegeleiding is de commissie van oordeel dat de lage drempel tussen studenten en docenten over heel de lijn een sterke troef is van de school.

Het is de commissie opgevallen dat de studenten vertegenwoordigd zijn in talrijke organen op departementaal niveau, maar dat ze veeleer minimaal vertegenwoordigd zijn in raden op opleidingsniveau. De commissie vraagt zich af of het niet wenselijk is dat enkele van de beste studenten rechtstreeks kunnen worden betrokken in de werking van bijvoorbeeld de opleidingsvergaderingen.

2.3.5.12 studeerbaarheid en studierendement

De invulling van het beheersen van de studeerbaarheid en het proactief bewaken van het studierendement door het gebruik van vaak complexe meetinstrumenten kunnen als uitstekend worden beoordeeld. De

studieduurmeting, bij wijze van voorbeeld, getuigt van een goede wisselwerking tussen de kwaliteitszorg-groepen op alle niveaus.

2.3.5.13 afgestudeerden

De bevraging van de afgestudeerden en vertegenwoordigers van het werkveld bevestigt de resultaten van de hogeschoolenquêtes over waardering en tevredenheid. De appreciatie voor de opleidingen uit zich in het kwalitatief hoogstaand werk dat aan de afgestudeerden wordt aangeboden. Het is de commissie opgevallen dat de waardering voor de attitudevorming door de school, waarbij accenten zoals inzet en houding moeten worden vermeld, een constante lijn doorheen de hele visitatie was.

Het lijkt de commissie dat de contacten met het werkveld veeleer informeel, op het niveau van de individuele docenten, dan wel formeel via een alumniwerking is uitgebouwd. Tijdens de bevraging brachten de afgestudeerden heel wat ideeën over de opleiding naar voren. De commissie vraagt zich af of de contacten met de alumni door de opleidingsverantwoordelijken niet ruimer moeten worden bekeken.

2.3.5.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie is van oordeel dat de sterke punten van de gevisiteerde opleiding inzake maatschappelijke dienstverlening en onderzoek veeleer te vinden zijn in eindwerkprojecten dan wel in het kader van een onderzoeksgerichte werking. Ze heeft begrip voor de vaak moeilijke randvoorwaarden die hierbij een rol spelen. Ze is echter van oordeel dat er in de opleidingen voldoende expertise aanwezig is opdat de return van de eindwerken kan worden verbreed, zoals participatie in een IWT-project.

2.4 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

inleiding

Dit terugmeldingsrapport handelt over de één-cyclus-opleiding Mechanica, studiegebied industriële wetenschappen en technologie, van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. Deze opleiding biedt enkel de optie mechanica aan.

De gevisiteerde opleiding is, samen met een gedeelte van de eerste cyclus en de tweede cyclus van het departement Industrieel Ingenieur, gevestigd op de campus Rabot, Gebroeders Desmetstraat 1 te 9000 Gent, en maakt deel uit van het departement Gent.

situering

2.4.1 de hogeschool

2.4.1.1 onderwijsaanbod

De Katholieke Hogeschool Sint-Lieven biedt 18 opleidingen aan, gegroepeerd in 4 departementen. De aangeboden opleidingen situeren zich in de studiegebieden biotechniek, handelswetenschappen en bedrijfskunde, onderwijs, gezondheidszorg en industriële wetenschappen en technologie.

De opleidingen worden aangeboden in 6 campussen:

Regio Aalst:	campus Sint-Annalaan en Campus Dirk Martens;
Regio Gent:	campus Gildestraat en Campus Rabot;
Regio Sint-Niklaas:	campus BNS-OLVP en Campus HIMM.

In het departement Industrieel Ingenieur zijn de opleidingen van 2 cycli tot industrieel ingenieur ondergebracht die worden aangeboden op de campus Sint-Annalaan te Aalst en de campus Rabot te Gent.

De departementen Aalst, Gent en Sint-Niklaas verzamelen de één-cyclus-opleidingen in de respectieve regio's.

2.4.1.2 centrale beleidsstructuur

Het centrale beleid wordt waargenomen door de algemene vergadering, de raad van bestuur, de algemeen directeur en het directiecollege. De bevoegdheden van de algemene vergadering en de raad van bestuur zijn statutair vastgelegd. De bevoegdheden van de algemeen directeur, ir. Luc Haerens, zijn duidelijk omschreven. Het directiecollege is samengesteld uit de algemeen directeur (voorzitter), de departementshoofden en de directeur academische diensten en studentenvoorzieningen. Het directiecollege komt minstens eenmaal per

maand samen en de bevoegdheden zoals het dagelijks bestuur van de hogeschool, naast coördinerende beleidsvoorbereidende taken, zijn duidelijk vastgelegd.

4.2.1.3 centrale inspraakstructuur

De inspraakorganen die bij decreet zijn vastgelegd, namelijk de academische raad, de studentenraad en het hogeschoolonderhandelingscomité, werden opgericht en blijken volgens het zelfevaluatie-rapport behoorlijk te functioneren.

Op het niveau van de drie regio's functioneren de regioraden. In deze regioraden overleggen de directeurs van de verschillende inplantingspunten samen met het regionaal departementshoofd en de algemeen directeur.

2.4.1.4 de kwaliteitszorg in het centraal beleid

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat het steeds een bewuste beleidskeuze is geweest om op het vlak van kwaliteitszorg en onderwijsvernieuwing een duidelijk kader en een gemeenschappelijke visie, gebaseerd op de missie en de onderwijsvisie van de hogeschool, te formuleren, die sterk steunt op inspraak van de basis.

Kwaliteitszorg is in de eerste plaats een zorg van de algemene kwaliteitsraad (bestaande uit de departementshoofden en stafmedewerkers onder voorzitterschap van de algemeen directeur). Deze raad stimuleert het kwaliteitszorggebeuren door onder meer de opstelling van kwaliteitsraamwerken en de opstart van kwaliteitverbeterteams (KVT).

Het centrale aanspreekpunt in verband met kwaliteitszorg is de kwaliteitscoördinator (A. Govaert) die in samenwerking met de adviserende kwaliteitsraad, bestaande uit leidinggevendenden van alle departementen en van alle campussen, instaat voor de voorbereiding van de agendapunten voor de kwaliteitsraad, de genomen beslissingen coördineert of uitvoert en fungeert als facilitator van de kwaliteitverbeterteams en als coördinator van het kwaliteitshandboek. Hij treedt tevens op als adviseur bij het uitschrijven van de kwaliteitsraamwerken en de zelfevaluatie-rapporten.

De kwaliteitscoördinator staat aan het hoofd van de Dienst Onderwijsverzorging en –Ontwikkeling (DOO) die de onderwijsontwikkeling en –vernieuwing behartigt en de kwaliteitszorg, de bevragingen en evaluaties en de projecten inzake onderwijsvernieuwing coördineert.

De kwaliteitverbeterteams zijn ad-hocwerkgroepen, samengesteld uit vrijwilligers, die aan een duidelijk afgebakende en tijdsgebonden opdracht werken. Ze zijn ingesteld door de algemene kwaliteitsraad om oplossingen voor te stellen voor specifieke problemen en het aanvaardingsproces te vergemakkelijken.

De uitvoeringsverantwoordelijkheid voor de genomen beslissingen ligt bij de afdelingshoofden, terwijl de centrale diensten hiervoor in de nodige instrumenten en werkmiddelen voorzien.

Naast de verdere uitbouw van het gestructureerd kwaliteitssystem, voortbouwend op de missie, wordt verder gewerkt aan de implementatie van de onderwijsvisie van de hogeschool.

▪ *de missie van de hogeschool*

De missie van de hogeschool bevat volgende krachtlijnen:

- wij zijn een open en gedreven hogeschool met internationale gerichtheid;
- onze eerste opdracht is het vormen van vakbekwame, geëngageerde jonge mensen en volwassenen;
- ons projectmatig onderzoek en onze maatschappelijke dienstverlening komen de vorming en de gemeenschap ten goede;
- ons handelen is christelijk-ethisch.

▪ *de onderwijsvisie van de hogeschool*

Het zelfevaluatie rapport vermeldt de pijlers waarop de onderwijsvisie steunt, met name:

- de student staat centraal in het onderwijsleerproces. Wij stimuleren actief de zelfwerkzaamheid en de creativiteit. Begeleide zelfstudie, levenslang (leren) leren en teamwork vormen sleutelbegrippen bij de uitbouw en de ontwikkeling van onze wetenschappelijk onderbouwde curricula;
- het eigen leertraject van iedere student krijgt onze specifieke aandacht. Eerstejaarsbegeleiding en de zorg voor studenten met moeilijkheden nemen een bijzondere plaats in. Flexibiliteit in de organisatie van het onderwijsaanbod schept ruimte om dit te vergemakkelijken;
- wij brengen theoretische kennis bij en geven onze studenten de tijd om praktijk- en bestaansgerichte ervaringen op te doen onder begeleiding. Wij maken in onze opleidingen plaats voor het aanleren van zoekstrategieën. Stages en eindwerken worden regelmatig geëvalueerd in intense samenspraak met de betrokken studenten en het werkveld;
- door het creëren van een krachtige leeromgeving krijgt elke student de kans om zijn eigen leerproces steeds meer zelfstandig in handen te nemen. Op het einde van het gevolgde leertraject beschikt hij over de nodige basiscompetenties, waarden en attitudes om zijn professionele loopbaan te starten en voor zichzelf geargumenteerde en verantwoorde keuzes te maken;
- wij besteden blijvend zorg aan de kwaliteit van het onderwijs en wij zetten maximaal mensen en middelen in om onderwijsvernieuwing te stimuleren en te implementeren;
- de opleidingsadviesraden waarborgen mee de professionele en maatschappelijke relevantie van de opleidingen;
- de opleidingsprogramma's zijn doorzichtig, eenduidig en evenwichtig opgebouwd met een aanvaardbare studielast. Zij worden volledig beschreven volgens het European Credit Transfer System (ECTS). De structuur en de organisatie van de opleidingsprogramma's laten relevante internationale samenwerking en uitwisseling toe.

▪ *doelstellingen*

De doelstellingen vanuit het centraal strategisch beleid worden in het zelfevaluatie-rapport als volgt geformuleerd:

- verdere implementatie van de onderwijsvisie van de hogeschool;
- het verder uitwerken van een ambitieus infrastructuurbeleidsplan. Dit infrastructuurbeleidsplan moet de opleidingen per regio op één campus centraliseren. In de campus Rabot plant de hogeschool de centralisatie van alle activiteiten op één grote campus. Hiervoor werd een masterplan uitgewerkt dat momenteel in de ontwerpfase zit. In een latere fase komt er een nieuwbouw langs de Bargiekaai voor alle centrale en technische diensten;
- de informatie en de opleiding inzake kwaliteitszorg worden voortgezet. Daartoe worden overkoepelende navormingsdagen en vrijblijvende workshops aangeboden. Per opleiding wordt verder gewerkt aan het zelfevaluatie-instrument PROZA 3.0;
- de kwaliteitsraamwerken van de afdelingen worden voortdurend geactualiseerd;
- de ECTS-fiches worden voortdurend geactualiseerd en geoptimaliseerd. Ze worden ook in de cursussen opgenomen. Er is een cd-rom beschikbaar met daarop alle fiches.
- de eerstejaarsbegeleiding wordt voortdurend geoptimaliseerd. Bij deze optimalisatie worden de studenten via enquêtes betrokken;
- via talrijke enquêtes bij de studenten wordt ook het didactisch begeleidingsplan van de docenten geëvalueerd en bijgestuurd;
- de plannings- en functioneringsgesprekken gaan verder zoals voorzien;
- een tewerkstellingsenquête wordt bij alle pas afgestudeerden afgenomen. In alle afdelingen is dit gekoppeld aan een tevredenheidsonderzoek van de genoten opleiding;
- het PROZA 3.0 instrument wordt in alle opleidingen gebruikt om de verbeterdoelen vast te stellen en interne doorlichtingen voor te bereiden. De kwaliteitscoördinator en de adviserende kwaliteitsraad werken intens mee aan de optimalisatie van het PROZA 3.0 instrument;
- de externe doorlichtingen worden grondig voorbereid;
- de studielastmetingen worden verder doorgevoerd. De resultaten van deze metingen worden intens besproken onder andere met de studenten;
- het kwaliteitshandboek wordt geactualiseerd;
- de hogeschool coördineert het Leonardo da Vinci-project inzake competentie-management.

2.4.2 het departement Gent

2.4.2.1 het onderwijsaanbod en de vestiging

De doorgelichte opleiding maakt deel uit van het departement Gent. Het departement Gent omvat 4 graduaatopleidingen, waarvan 3 binnen het studiegebied IWT en 1 binnen het studiegebied gezondheidszorg. De één-cyclus-opleidingen Chemie (IWT) en Laboratorium- en Voedingstechnologie (gezondheidszorg) worden aangeboden op de campus Gildestraat. De één-cyclus-opleidingen Elektriciteit (IWT) en Mechanica (IWT) worden aangeboden op de campus Rabot.

Op diezelfde campus organiseert het departement industrieel ingenieur de ingenieursopleiding. Een aantal logistieke diensten (facilitaire diensten) worden op de campus Rabot gemeenschappelijk aangeboden aan de beide departementen. De gemeenschappelijke facilitaire diensten op de campus Rabot zijn: onthaal, afdrukdienst, technische dienst, audiovisuele dienst, EHBO-dienst en de mediatheek. De sociale voorzieningen - catering, sport en cultuur - worden ook gemeenschappelijk aangeboden.

2.4.2.2 beleidsstructuur van het departement Gent

Het departementshoofd, W. Van Wittenberghe, heeft de dagelijkse leiding over het departement dat zelf de volledige pedagogische bevoegdheid en verantwoordelijkheid heeft over de opleidingen die het organiseert. De bevoegdheden van het departementshoofd zijn welomschreven. De werking van het departement wordt ondersteund door de decretaal georganiseerde departementsraad.

Er werd gekozen voor een matrixstructuur in het departement Gent, omdat het de visie is van het beleidsteam dat vanuit deze structuur de decretale taken (onderwijs, maatschappelijke dienstverlening en toegepast wetenschappelijk onderzoek) optimaal kunnen worden uitgevoerd. Deze structuur laat eveneens toe medewerkers een optimale taakinvinging te bieden binnen een (deel van een) vakdomein waar ze affiniteit mee hebben.

De matrix is het beleidsorgaan dat het dagelijkse bestuur van het departement waarneemt. Dat orgaan bestaat uit het departementshoofd, de afdelingshoofden en de vakgroepvoorzitters. De departementssecretaris fungeert als verslaggever. De matrix vergadert ongeveer tweewekelijks. In de matrix-structuur wordt uitgegaan van twee assen, die gevormd worden door de opleidingen en de vakgroepen.

Het onderwijzend personeel wordt verzameld in vakgroepen. Een vakgroep is een kern van competentie en knowhow, die onderwijs (opleidingsonderdelen) verzorgt naar de verschillende opleidingen. Vanuit de vakgroep worden ook de taken van maatschappelijke dienstverlening en toegepast wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. De vakgroepvoorzitter coördineert de vakgroep. Hij fungeert als eerste evaluator van het personeel binnen de vakgroep, en hij is verantwoordelijk voor de budgetverdeling en opvolging van de laboratoria, die deel uitmaken van de vakgroep.

2.4.2.3 de inspraakstructuur

Op het departement functioneren een departementaal onderhandelingscomité en een departementale studentenraad.

2.4.3 de één-cyclus-opleiding Mechanica

2.4.3.1 beleidsstructuur

Het afdelingshoofd (opleidingsverantwoordelijke), G. Decorte, coördineert de organisatie van de opleiding. Hij is verantwoordelijk voor de beroeps- en opleidingsprofielen en de curricula. In deze context is hij voorzitter van de opleidingsadviesraad, waarin vertegenwoordigers zetelen van docenten, studenten, oud-studenten en van het werkveld. Het afdelingshoofd stelt de lessenroosters samen, bespreekt met de studenten de IAJ-programma's en coördineert de stages en de internationale studentenuitwisselingen binnen de afdeling.

Een afdelingssecretariaat fungeert als rechtstreeks aanspreekpunt voor studenten en zorgt voor administratieve ondersteuning van het afdelingshoofd. De afdelingssecretaris rapporteert aan het afdelingshoofd.

2.4.3.2 de kwaliteitszorg in de opleiding

De coördinatie van de kwaliteitszorg in de opleiding gebeurt in hoofdzaak door de opleidingsverantwoordelijke, hierin bijgestaan door de kwaliteitscoördinator van de afdeling. De kwaliteitscoördinator van de opleiding, M. Vanhoorne, formaliseert de kwaliteitszorg in een kwaliteitsraamwerk. Op het niveau van de opleiding is het kwaliteitsraamwerk volledig uitgeschreven. Het bevat de missie of opdrachtverklaring van de opleiding, strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en de jaaractieplannen. De missie van de afdeling is de basis voor de organisatie van de afdeling graduaat mechanica. Die bestaat voornamelijk uit vorming, maar ook uit dienstverlening en internationalisering. De onderwijsvisie van de opleiding is vervat in de drie belangrijkste kernprocessen die deze missie ondersteunen, zijnde:

- begeleiden van leer- en vormingsprocessen;
- verschaffen van correcte informatie ter ondersteuning van de wervings- en voorlichtingsactiviteiten;
- maatschappelijke dienstverlening.

Om deze processen te kunnen verbeteren worden de strategische doelstellingen beschreven. Die worden ingedeeld volgens de drie belangrijkste pijlers:

- opleiding: hoe verbeteren we onze opleiding?;
- diensten: welke diensten leveren we en hoe kunnen we die optimaliseren?;
- organisatie: welke aandachtspunten moeten worden verbeterd om de organisatie te optimaliseren?

De strategische doelstellingen zijn vertaald in bruikbare operationele doelstellingen. Actieplannen zijn gerelateerd aan de operationele doelstellingen: opleiding, diensten en organisatie. Zo blijven alle uiteindelijke acties verbonden met de algemene gemeenschappelijke doelstellingen. Procedures, met daaraan gerelateerde actieplannen, zorgen voor een continuïteit van het beleid. Ze zijn erop gericht jaarlijks naar kwaliteitsindicatoren te peilen. De opvolging wordt bijgehouden in het kwaliteits-raamwerk van de afdeling.

2.4.4 slotbeschouwing

De commissie concludeert dat binnen de hogeschool, het departement en de afdeling, voor wat betreft de één-cyclus-opleiding *Mechanica*, een continue en bijzondere aandacht voor de kwaliteitszorg van het onderwijs leeft. De dynamische en creatieve ingesteldheid van de verantwoordelijken correspondeert met de weldoordachte structuren en procedures die leiden van missie tot actieplan, en finaal van jonge abiturienten tot goed opgeleide gegradueerden. Volgens de commissie is er verder nog ruimte voor verdere verdieping van de wisselwerkingen tussen de directie van de hogeschool en de opleidingsverantwoordelijken voor de opleiding.

2.4.5 samenvatting van bevindingen, conclusies en aanbevelingen

2.4.5.1 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De commissie is van oordeel dat de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven een concrete beschrijving van het beleid inzake kwaliteitszorg heeft uitgewerkt en heeft omgezet in beleidsinitiatieven en actieplannen. Concrete voorbeelden hiervan zijn het ontwikkelen van een instrument voor studieduurmeting en het optimaliseren van de studentenbevraging. Zo vermeldt het zelfevaluatierapport de volgende bevragingen:

- de quickscans in verband met leiderschap, strategisch beleid, personeelsbeleid, middelen en samenwerking, kernprocessen, waardering door de maatschappij en de hogeschoolresultaten;
- de evaluaties van de stages;
- de afgestudeerden;
- in het raam van de procesevaluatie, de studententevredenheid en de personeelstevredenheid.

Evenzo heeft het beleid van de één-cyclus-opleiding *Mechanica* binnen het departement Gent (campus Rabot) meerdere concrete initiatieven uitgewerkt met betrekking tot de integrale kwaliteitszorg. De stagegids, de ECTS-fiches en de herwerking van de cursus chemie zijn voorbeelden van initiatieven die werden opgenomen in de beleidsprocessen. Er blijkt tevens ruimte te bestaan voor persoonlijke initiatieven en creativiteit die de missie ondersteunen. De docenten worden gestimuleerd om het strategisch plan mee te operationaliseren.

De commissie heeft echter vastgesteld dat de feitelijke kwaliteitszorg in de opleiding *Mechanica* veeleer door de individuele initiatieven van de medewerkers en de docenten wordt gedragen. De commissie beveelt aan dat de specifieke kwaliteitszorg binnen de opleiding *mechanica* verder wordt uitgebouwd. Structuren en procedures moeten ofwel worden herzien, ofwel worden geïmplementeerd opdat een vlotte wisselwerking zou ontstaan tussen de algemene coördinatie voor kwaliteitszorg op centraal niveau enerzijds en de concrete actieplannen voor de docenten op het opleidingsniveau anderzijds.

Er werd ook vastgesteld dat de rol van het afdelingshoofd in de realisatie van deze kwaliteitsbevorderende processen van groot belang is. Het enthousiasme van het afdelingshoofd moet worden vermeld als belangrijke motor in de uitwerking van de processen. De noodzakelijke administratie die past in de interne kwaliteitszorg voor de opleiding is echter omvangrijk en bleek voor sommige processen, zoals de opvolging van de bijscholing, niet altijd voldoende bijgehouden. Daarom acht de commissie het wenselijk dat de

administratie rond de taken van het afdelingshoofd van de opleiding Mechanica, binnen de uitwerking en de opvolging van de kwaliteitszorg, verder worden gedocumenteerd en gestructureerd.

2.4.5.2 personeel

De commissie is van oordeel dat er binnen de opleiding mechanica verschillende processen werden ingevoerd die de kwaliteitszorg met betrekking tot het personeelsbeleid verzekeren. Als voorbeelden vermelden we hier de aanwervingsprocedure, de functioneringsgesprekken, de evaluatiegesprekken, de planningsgesprekken en de taakverdelingsrapporten. Er werden volgens de commissie in het recente verleden voldoende initiatieven genomen met betrekking tot de navorming van het personeel zowel binnen als buiten hun respectieve technische deskundigheid. Hierbij wordt rekening gehouden met de noden en wensen van de docenten.

De kwaliteitszorg door evaluatie van de docenten op basis van welomschreven evaluatiecriteria is ingevoerd en de resultaten van de evaluatie worden besproken in de functioneringsgesprekken. Deze evaluatiecriteria omvatten onder andere de docentenevaluaties door studenten. De werking van dit proces wordt door de commissie als goed beoordeeld. De commissie is van oordeel dat de rapportering van de resultaten van de docentevaluatie aan de betrokken docent voor verbetering vatbaar is. De individuele resultaten moeten in een referentiekader worden geplaatst, bijvoorbeeld door de eigen resultaten te plaatsen tegenover de anoniem gemaakte resultaten van de collega-docenten. Dergelijke presentatie zou een stimulans voor de docent zijn om zijn didactische aanpak aan te passen in overeenstemming met de evaluatie.

2.4.5.3 materiële en financiële randvoorwaarden

Met betrekking tot de financiële randvoorwaarden heeft de commissie vastgesteld dat de beschikbare werkmiddelen worden aangevuld met externe kredieten vanuit het onderzoek en de dienstverlening. Het beheer van alle beschikbare financiële middelen gebeurt centraal door de vakgroepvoorzitter in samenspraak met zijn collega van het departement Industrieel Ingenieur en in overleg met de docenten. De docenten zijn tevreden over de besteding van de middelen. De commissie is van oordeel dat de onderwijsruimten voldoende tot goed zijn uitgerust. De didactische infrastructuur is van voldoende recente datum om de missie van de opleiding te realiseren. Bovendien bleken de docenten bij ondervraging tevreden over de periodiciteit van de vernieuwingen.

De commissie heeft bij de rondgang vastgesteld dat een pc-klas met projectiemogelijkheden, ter ondersteuning van het onderwijs met ICT-middelen, ontbreekt. De commissie heeft geleerd dat nagenoeg alle docenten, zowel degenen die betrokken zijn bij de algemene vorming als degenen die instaan voor de technologische vorming, hier baat bij zouden hebben. De installatie van een moderne pc-klas met LCD-projector heeft voor de commissie een tamelijk urgent karakter. Voor nagenoeg alle vakken zou zo'n pc-klas een modernisering van het onderwijs kunnen betekenen. De centrale directie van de hogeschool heeft blijk gegeven van inzicht in deze problematiek, en de geplande investeringen in gebouwen zouden hier mogelijkheden op relatief korte termijn kunnen bieden.

De bevraging van de studenten en afgestudeerden heeft aangetoond dat de bestaande opleiding bij de studenten een aanvaardbare graad van attitudevorming naar veiligheid en kwaliteitsbewustzijn realiseert. Na de rondgang door de laboratoria kreeg de commissie echter de indruk dat er geen proactieve atmosfeer heerst die de attitudevorming naar veiligheid in de ruime zin van het woord positief zou kunnen stimuleren. Hierbij wenst de commissie een aanbeveling te formuleren inzake de inrichting van de laboratoria, opdat tijdens de practica een meer proactieve houding tegenover veiligheid in de ruime betekenis van het woord zou worden aangebracht. Daarbij denkt de commissie aan bijvoorbeeld het aanbrengen van didactische panelen met illustratieve pictogrammen voor veiligheid, orde en netheid, volgens een uniforme huisstijl voor de hele school. Hierbij zouden de laboratoria de uitstraling van voorbeeldige werkplaatsen uit de industrie kunnen evenaren.

Verder in deze thematiek heeft de commissie vastgesteld dat het jaaractieplan inzake preventie niet bekend is bij de docenten die betrokken zijn in de opleiding. De commissie beveelt aan dat de opleidingsverantwoordelijken en docenten een betere communicatielijns met de preventieadviseur van de hogeschool open zouden houden, zodat jaaractieplannen inzake veiligheid deel zouden uitmaken van het integraal beleidsplan op afdelingsniveau.

De samenwerking van de één-cyclus-opleiding Mechanica met het departement Industrieel Ingenieur die op dezelfde campus zijn gehuisvest, biedt de beide partners extra mogelijkheden inzake investeringen in gemeenschappelijke infrastructuur. Dit voordeel wordt door de beide departementen ten volle benut. De commissie heeft bij rondgang door de laboratoria de indruk gekregen dat het gebruik van deze infrastructuur schijnbaar niet op basis van dezelfde gedragsregels voor beide studentengroepen is gereguleerd. Een herinrichting van de laboratoria met een verhoogde aandacht voor orde zou mogelijk ook een gemeenschappelijke gedragscode voor de verschillende groepen studenten kunnen suggereren, wat de studenten nog meer tevreden kan stellen.

In het kader van de recente wijzigingen van de wetgeving inzake veiligheidsvoorzieningen van mechanische werkplaatsmachines, zoals draaibanken, freesmachines en boormachines, blijken volgens de commissie niet alle machines aan de nieuwe wetgeving te voldoen. De commissie suggereert de hogeschool om een plan uit te werken voor het in overeenstemming brengen van de veiligheidsvoorzieningen op werktuigmachines met de nieuwe wetgeving.

2.4.5.4 onderwijsdoelstellingen

Zowel een degelijk beroepsprofiel als een degelijk opleidingsprofiel is voor de opleiding Mechanica door de hogeschool en door de onderwijseenheid mechanica uitgeschreven. De commissie heeft vastgesteld dat deze profielen worden gebruikt om het curriculum van de opleiding te definiëren. Naast deze profielen zijn er voldoende instrumenten aanwezig om het dynamisme en de actualiteit van de opleidingsdoelstellingen te waarborgen. In het bijzonder kan hier de werking van de opleidingsadviescommissie als één van de instrumenten worden vermeld.

2.4.5.5 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De bevraging van de afgestudeerden en de vertegenwoordigers van het werkveld, evenals de inzage van de aangeboden cursussen in de opleiding mechanica, heeft de commissie doen besluiten dat het niveau van de opleiding als voldoende hoog kan worden gekwalificeerd. Bovendien is er een grote appreciatie voor de algemene vorming, naast de specifieke mechanische vakopleiding, bij alle betrokkenen in de opleiding. De instrumenten die de actualisering van het opleidingsprogramma vrijwaren, zijn in werking. Als voorbeeld vermeldt de commissie hier de opname van het vak hydraulica in het curriculum.

De commissie is van oordeel dat de inspanningen die momenteel door de opleidingsverantwoordelijken worden geleverd voor het verbeteren van de studeerbaarheid van de algemeen vormende vakken verder moet worden gezet, met de nodige zin voor nieuwe initiatieven. De commissie staat positief ten aanzien van een recent initiatief over het ontwikkelen van een cursus 'materialen' in samenwerking met docenten van hetzelfde vak in gelijkaardige scholen in Vlaanderen. Binnen dergelijke initiatieven wenst de commissie het behoud van de eigen opleidingsfilosofie voor elke school aan te bevelen.

Studie van de verslagen en bevraging van de opleidingsverantwoordelijken laat de commissie toe te besluiten dat flexibele leerwegen geïnstalleerd zijn, en dat het opleidingsprogramma voortdurend wordt aangepast aan de karakteristieken van de studenteninstroom.

2.4.5.6 afstudeerwerk en werkveldervaring

Het niveau van de stages en de geïntegreerde proef lijken voldoende hoog opdat de opleiding vlot tot tewerkstelling zou kunnen leiden. Vaak leiden de stages in een bedrijf tot een concrete aanwerving. De commissie beoordeelt de stagebegeleiding als goed tot uitstekend. Over het algemeen zijn alle nodige instrumenten en structuren aanwezig en zijn alle nodige procedures in werking om een goed verloop van de stage en een goede begeleiding van de studenten te verzekeren. Als voorbeeld van een goed instrument vermeldt de commissie hier de stagegids.

De regels voor de beoordeling van de stage en het relatieve gewicht van de puntentoekenning aan de stage lijken oordeelkundig te zijn geïmplementeerd en toegekend.

2.4.5.7 internationale dimensie

Vanuit de traditie van de internationalisering van het onderwijs binnen de hogeschool zijn de doelstellingen van het internationaliseringsbeleid goed geïntegreerd in de opleiding. De internationale dimensie wordt uitgebouwd door de internationale stage en de docentenuitwisseling. De participatiegraad van de studenten in de internationale stage-uitwisseling alsook de participatiegraad van de docenten in de docentenmobiliteit is volgens de commissie gemiddeld tot hoog in vergelijking met wat normaal kan worden verwacht.

Momenteel vindt de internationale stage-uitwisseling plaats op het einde van het curriculum, waarbij de cultuurervaring die de Erasmus-studenten meebrengen bij hun terugkeer uit het buitenland voor de school min of meer verloren gaat. De commissie is van oordeel dat de hogeschool al voldoende ervaring en vertrouwen

met de studentenuitwisseling heeft opgebouwd, opdat de hogeschool zou kunnen denken aan een uitwisseling die vroeger valt in het curriculum, bijvoorbeeld in het eerste semester van het derde jaar. Hierdoor zou volgens de commissie de cultuurervaring beter kunnen afstralen op de opleidingsfilosofie van het thuisinstituut zelf.

2.4.5.8 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

De verdeling van de studielast over de verschillende onderwijsvormen - theorie, practica, geïntegreerde proef en stage - geven blijk van voldoende aandacht van de opleidingsverantwoordelijken voor de kwaliteitszorg van de onderwijsvorm. De ECTS-fiches in de cursussen zijn aanwezig en functioneren goed. In het algemeen wordt de dagelijkse situatie in de diverse lokalen als goed tot uitstekend georganiseerd bevonden. Als voorbeeld van goede praktijk kan hier de labgids worden vermeld.

De commissie heeft vastgesteld dat het invoeren van innovatieve onderwijsvormen veeleer afhankelijk is van persoonlijk initiatief. De recentste studielastmeting dateert bovendien van 4 jaar geleden. Nochtans bleek er een meetinstrument voorhanden, dat werd ontwikkeld door de centrale directie. De commissie is van oordeel dat een meer globale visie op het invoeren van innovatieve onderwijsvormen de initiatieven op docentenniveau beter zou kunnen ondersteunen en structureren. Meer algemeen lijkt een kritische analyse aangewezen van de overlegstructuren tussen enerzijds de diensten voor kwaliteitszorg op centraal niveau en anderzijds de diensten voor kwaliteitszorg op afdelingsniveau.

De ondervraging van de studenten en docenten gaf de commissie de indruk dat het werken met moderne computersoftware tijdens de opleiding niet optimaal aan bod komt vanwege het gebrek aan voldoende computerinfrastructuur. Ook hier kwam de vraag naar een pc-klas naar boven. De commissie wenst de hoger vermelde noodzaak aan een pc-klas ook met betrekking tot dit thema te benadrukken.

2.4.5.9 toetsing en evaluatie

De organisatie van de examens, het bepalen van de examenvolgorde en de bekendmaking van de examenreglementen gebeuren volgens de regels van de goede praktijk. De studenten hebben hierin inspraak. Hierbij zijn de ECTS-fiches zeer nuttig. De permanente evaluatie bij de praktische proeven lijkt te gebeuren in een open atmosfeer en lijkt transparant voor alle betrokkenen. Als positieve evolutie met betrekking tot de transparantie van het examengebeuren vermeldt de commissie de recente beslissing tot het mededelen van de tussentijdse examenresultaten aan de studenten.

Naar aanleiding van gesprekken met de studenten acht de commissie het wenselijk dat de puntenverdeling over de verschillende vragen van een examen wordt meegedeeld aan de studenten die hierom vragen. Dit zal de transparantie van het examengebeuren voor de studenten verhogen, en mogelijk ook het wederzijds respect tussen docenten en studenten nog kunnen verhogen.

2.4.5.10 studie en studentenbegeleiding

De commissie is van oordeel dat de begeleiding van eerstejaarsstudenten zeer goed is uitgebouwd. Het instroomprofiel is zeer goed gekend bij de opleidingsverantwoordelijken. Als voorbeeld van goede praktijk vermeldt de commissie de organisatie van een voorbereidende cursus wiskunde voor de abturiënten.

De maatregelen die in de opleiding Mechanica recent werden ingevoerd voor het verbeteren van de studentenbegeleiding in het eerste jaar lijken te renderen. Dergelijke initiatieven hebben de commissieleden overtuigd van de continue bezorgdheid van de opleidingsverantwoordelijken over de kwaliteit van de studentenbegeleiding.

Verder heeft de commissie vastgesteld dat ombudsfunctie op departementaal niveau behoorlijk wordt verzorgd, maar die is voor de opleiding mechanica eigenlijk ondergeschikt aan de eigen initiatieven inzake studentenbegeleiding.

2.4.5.11 studeerbaarheid en studierendement

De commissie prijst de initiatieven inzake het verbeteren van de studeerbaarheid en het verhogen van het studierendement in het recente verleden door de opleidingsverantwoordelijken. Onder andere de recente aanpassingen van het vak chemie om de studeerbaarheid ervan te verbeteren duiden op een continue bewaking van de kwaliteit van het onderwijs door de verantwoordelijken. Dergelijke initiatieven worden door de commissie als voorbeeld gesteld.

2.4.5.12 afgestudeerden

De voorbereiding van de afgestudeerden op de instap in het werkveld heeft de commissie als uitstekend beoordeeld. De afwezigheid van werkloosheid bij de afgestudeerden is hier ten dele een bewijs van. Ook de stagewerking draagt hier positief toe bij. De kennis van het profiel van de afgestudeerde bij de industrie lijkt zeer goed. De waardering voor de afgestudeerden door het werkveld blijkt op basis van de beschikbare informatie hoog te scoren.

Hoewel de alumniwerking minder goed lijkt te functioneren, werd wel een positieve wisselwerking vastgesteld tussen de afgestudeerden en de school door de veelvuldige contacten via de stage en via industriële projecten. De commissie vindt de grote tevredenheid van de afgestudeerden met hun opleiding zeker vermeldenswaardig.

2.4.5.13 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingsverantwoordelijken openstaan voor alle opportuniteiten die zich aanbieden, zowel door georganiseerde contacten met de industrie als door toevallige contacten van alle opleidingsmedewerkers met derden. De uitbouw van de dienstverlening en het onderzoek lijkt te worden

gestaafd door de staat van de infrastructuur van de laboratoria. De samenwerking met het departement industrieel ingenieur is hierin zeer vruchtbaar.

De integratie van de resultaten uit de onderzoeksprogramma's naar het onderwijs toe lijkt momenteel niet optimaal te verlopen. Het departement is zich hiervan bewust, en er zijn maatregelen gepland om hier op korte termijn aan te verhelpen.

bijlage 1

curriculum vitae van de visitatieleden

Johan Batsleer (1957) was 10 jaar docent bij de KHBO, waar hij les gaf aan de industriële ingenieurs mechanica. In 1991 startte hij als consultant bij CKZ West-Vlaanderen en begeleidde o.m. hogescholen bij de implementatie en opvolging van het ISO 9000 kwaliteitssysteem. Daarna werkte hij 5 jaar in een interm-directiefunctie bij Picanol als competentiebeheerder. Recent is hij terug fulltime consultant bij Amelior (het vroegere CKZ).

Jos Debontridder (1944) was directeur van de technische middelbare school VTI. Voordien was hij coördinator van de eindwerken binnen een hogeschool. Hij is momenteel op TBS. Hij is nog actief binnen de middelbare scholengemeenschap en heeft ervaring met de doorlichtingen in het middelbaar onderwijs.

Jean Demarbaix (1967) heeft een ruime ervaring opgebouwd in de automobielsector. Sinds 1993 werkt hij bij Suzuki Belgium n.v., waar hij in 1998 benoemd is tot service manager.

Michel Espeel (1949) is gedelegeerd bestuurder van het bedrijf Constructies Espeel. De activiteiten situeren zich op twee vlakken, nl. automatisatie van goederenbehandeling en fijn plaatwerk. Er zijn een 75tal mensen tewerkgesteld, waaronder ingenieurs en graduat. Hij heeft een bijzondere interesse in het onderwijs en werkt actief mee om het onderwijs optimaal af te stemmen op het beroepsveld. In West-Vlaanderen zijn er diverse initiatieven op dit vlak, o.m. bezoek aan de technische middelbare scholen om de studenten wegwijs te maken in de beroepsmogelijkheden en hen te stimuleren om hogere technische studies te starten, de actie 'pet af voor technisch onderwijs'. Hij heeft diverse contacten met hogescholen.

Erik Van den Bulck (1956) is hoogleraar binnen het departement werktuigkunde van de KU Leuven. Hij is werkzaam binnen de onderzoeksgroep van toegepaste mechanica en energieconversie, waar hij zich bezig houdt met verbranding, warmteoverdracht, stromingsleer en toegepaste thermodynamica. Hij heeft verschillende onderzoeksprojecten met de industrie rond deze thema's. Hij heeft enige ervaring met visitaties via de visitatie van het departement door de VLIR.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht, ...);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoeksdeskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);
- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers,);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkmiddelen;
- studenten- en docentfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven,)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie,)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);

- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studie jaren/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

dag 1

09.00 – 09.45	intern overleg
09.45 – 10.30	algemeen directeur, departementshoofd, centrale KZ verantwoordelijke, verantwoordelijke administratief-technisch personeel diensten, verantwoordelijke ombudsdienst
10.45 – 11.30	opleidingscoördinator, KZ coördinator opleiding, preventie adviseur
11.30 – 12.30	rondleiding (klassen en labo's in werking)
12.30 – 13.30	werklunch
13.30 – 14.15	5 tot 10 studenten uit het 1ste en 2de jaar, M/V, verschillende instroom, inclusief studentenvertegenwoordiging
14.15 – 15.00	5 tot 10 studenten uit het 3de jaar, M/V, verschillende afstudeerrichtingen, inclusief studentenvertegenwoordiging
15.00 – 15.45	vertegenwoordiging van het ATP personeel
15.45 – 17.00	inzage werkdocumenten, intern werkoverleg
17.00 – 18.00	min. 3 externe begeleiders van stage- en/of eindwerken, bij voorkeur personen die ook afgestudeerden in dienst hebben, respresentatief voor de verschillende afstudeerrichtingen en afgestudeerden (minimum 3 uit de 3 laatste afstudeerjaren, uit verschillende beroepsvelden en verschillende afstudeerrichtingen)
18.00	hapje en drankje met de afgestudeerden en het beroepenveld

dag 2

08.00	ontbijt met werkoverleg
09.00 – 10.00	docenten theorievakken, minimum een representatieve vertegenwoordiging van de verschillende vakonderdelen (inclusief verantwoordelijken internationalisering, stagebegeleiding, studentenbegeleiding)
10.00 – 11.00	docenten praktijkvakken, minimum een representatieve vertegenwoordiging van de verschillende vakonderdelen (inclusief verantwoordelijken onderzoek en maatschappelijke dienstverlening)
11.00 – 11.45	intern overleg
11.45 – 12.15	departementshoofd en opleidingscoördinator
12.15 – 13.30	werklunch
13.30 – 14.15	vrij spreekuur (zowel voor de beheerders en het personeel van de HS als voor de commissie die eventueel personen opnieuw op gesprek vraagt)
14.15 – 16.15	intern werkoverleg en inzage documenten
16.15 – 16.30	mondelijke rapportering aan de beleidsverantwoordelijken

bezoekschema

Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	11 en 12 december 2002
Karel de Grote-Hogeschool Antwerpen	11 en 12 maart 2003
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	13 en 14 november 2002
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	29 en 30 januari 2003